

Bouwsteen bruidsschat Omgevingswet

Voor het thema water en riolering

Definitief rapport, 19 mei 2022

Ambient

Projectnummer: P21063

Colofon

Rapporttitel: *Bouwsteen bruidsschat Omgevingswet – voor het thema water en riolering*

Datum: *19 mei 2022*

Auteurs: *Gert Dekker (Ambient)*
Amber van Hamel (Ambient)
Simon Handgraaf (FLO Legal)
Christine Jongma (FLO Legal)

Contactgegevens: Ambient Advies B.V.
Lange Hagelstraat 30, 3531 BK Utrecht
Postbus 255, 3500 AG Utrecht
Website: www.ambient.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Achtergrond	3
1.2	Werkwijze	3
1.3	Leeswijzer	4
2.	Bruidsschat in het kort	5
2.1	Stedelijk waterbeheer onder de Omgevingswet	5
2.2	Water en riolering binnen de bruidsschat	7
2.3	Relatie tot vergunningverlening, toezicht en handhaving	8
3.	Huishoudelijk afvalwater	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Regels voor het lozen van huishoudelijk afvalwater	9
3.3	Regels voor aansluiting op de riolering	13
3.4	Eigendom van de aansluiting	15
4.	Bedrijfsmatig afvalwater	16
4.1	Inleiding	16
4.2	Regels voor het lozen bij niet-industriële voedselbereiding (horeca)	16
4.3	Regels voor het lozen bij sorteren van biologisch geteeld fruit	17
4.4	Vangnetvergunning bruidsschat schoonwaterriool behouden	20
4.5	Drempelwaarden bruidsschatregels behouden	20
5.	Hemelwater	22
5.1	Inleiding	22
5.2	Regels voor het lozen van afvloeiend hemelwater	22
5.3	Regels voor de ligging van afvoerleidingen	23
5.4	Regels voor waterberging en infiltratie	24
6.	Grondwater	27
6.1	Inleiding	27
6.2	Regels voor het lozen van grondwater bij ontwatering	27
6.3	Regels voor het lozen van spoelwater bij bodemenergiesystemen	31
6.4	Regels bij bronbemaling en infiltreren	32
6.5	Lozen van bemalingswater (grondwater) bij hevige regenval	33
6.6	Regels voor het lozen van grondwater bij saneringen	34
7.	Het vervolgproces	36

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Nationaal en regionaal zijn er trends en ontwikkelingen te onderscheiden die van invloed zijn op de uitvoering van de beheertaken in de waterketen en het (stedelijk) waterbeheer. Uitdagingen op het gebied van klimaatadaptatie, waterkwaliteit, duurzaamheid, gebiedsinrichting maar ook kostenbesparingen en kwetsbaarheden van bestaande systemen vragen om keuzes van gemeenten en waterschappen. Anticiperend op de aanstaande inwerkingtreding van de Omgevingswet willen de partners binnen de manifestregio Klimaat Vallei en Veluwe gezamenlijk aan de slag met de regels voor water en riolering in de bruidsschat Omgevingswet.

De belangrijkste consequentie van de Omgevingswet voor het (stedelijk) waterbeheer is dat de beleidsvrijheid van gemeenten en waterschappen verder toeneemt. Als gevolg van deregulering zal een deel van de nationale regelgeving via de zogenaamde bruidsschat Omgevingswet naar gemeenten en waterschappen gaan. Het gaat daarbij onder andere om de regels voor lozingen in de riolering, op of in de bodem en op het oppervlaktewater en het aansluiten op de riolering. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden deze regels van rechtswege onderdeel van het gemeentelijk omgevingsplan (lozingen bodem en riolering en aansluiten riolering) en de waterschapsverordening (lozingen oppervlaktewater). De uitdaging voor gemeenten en het waterschap is om de regels de komende jaren bewust a) ongewijzigd te behouden, b) aan te passen of c) te schrappen. De afstemming tussen gemeenten onderling en met het waterschap is hierbij van groot belang (optreden als één overheid richting inwoners en bedrijven), zodat de regelgeving inhoudelijk eenduidig is en op elkaar aansluit.

Tijdens een gezamenlijk traject zijn de relevante regels in de bruidsschat Omgevingswet geanalyseerd en hierbij zijn overwegingen geformuleerd voor het behouden, wijzigen of laten vervallen van de regels. Het resultaat van de gezamenlijke keuzes en overwegingen zijn verwoord in de bouwsteen die voor u ligt. Hierbij is onderscheid gemaakt in regels die voor elke gemeente (kunnen) gelden en regels die samenhangen met activiteiten die alleen in enkele gemeenten voorkomen.

Deze bouwsteen dient als input voor de ontwikkelingen en het voorbereiden van besluiten over het omgevingsplan bij individuele gemeenten in de regio en de waterschapsverordening van waterschap Vallei en Veluwe. Het advies is om hier ook de omgevingsdiensten bij te betrekken, gezien de ervaringen met regelgeving, het toezicht op naleving ervan en calamiteiten bij lozingen op de riolering en op of in de bodem.

De bouwsteen is en blijft een ambtelijk document, waar de individuele organisaties gebruik van kunnen maken. De individuele organisaties bepalen zelf welke regels zij willen overnemen in het omgevingsplan (en waterschapsverordening) en zij maken afspraken over de rol van de omgevingsdiensten bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. De bouwsteen levert daarvoor een inhoudelijke analyse en onderbouwing, waar elke organisatie gebruik van kan maken.

1.2 Werkwijze

De bouwsteen voor het thema water en riolering voor de bruidsschat Omgevingswet is tot stand gekomen op basis van een gezamenlijk traject met een zogenaamde taskforce van de partners van de manifestregio Klimaat Vallei en Veluwe, waaronder verschillende gemeenten, het waterschap en de omgevingsdiensten. Tijdens vier werksessies zijn de thema's stedelijk afvalwater, bedrijfsmatig

afvalwater, hemelwater en grondwater behandeld. Per thema zijn de relevante regels in de bruidsschat toegelicht en geanalyseerd en zijn de overwegingen voor het behouden, wijzigen of laten vervallen van de regels opgehaald. Deze keuzes en overwegingen zijn gebundeld in deze bouwsteen.

Tijdens de sessies is er af en toe ook een zijstap gemaakt naar bijvoorbeeld de regels in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) (o.a. lozingen van agrarische bedrijven en bodemenergiesystemen), de waterschapsverordening (o.a. grondwateronttrekkingen) en wijze van samenwerken met de omgevingsdiensten. De belangrijke aandachtspunten hiervan komen in deze bouwsteen terug.

1.3 Leeswijzer

Dit document begint met een korte toelichting op de bruidsschat Omgevingswet (Hoofdstuk 2). Vervolgens is de bouwsteen opgebouwd aan de hand van vier inhoudelijke thema's. Hoofdstuk 3 gaat in op de bruidsschatregels met betrekking tot huishoudelijk afvalwater. Hoofdstuk 4 behandelt de bruidsschatregels over bedrijfsmatig afvalwater en maakt daarbij ook een link naar het Bal. Hoofdstuk 5 gaat over hemelwater en hoofdstuk 6 geeft de overwegingen en keuzes met betrekking tot grondwater.

2. Bruidsschat in het kort

2.1 Stedelijk waterbeheer onder de Omgevingswet

Consequenties Omgevingswet voor het stedelijk waterbeheer

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is aanstaande. De belangrijkste consequentie van de Omgevingswet voor het stedelijk waterbeheer is dat de beleidsvrijheid van gemeenten en waterschappen verder toeneemt. Concreet krijgt dit vorm door:

- Deregulering van regels voor lozingen in de riolering, bodem en op het oppervlaktewater;
- Deregulering van regels voor bouwen (aansluiten op de riolering);
- Het vervallen van de goedkeuringsbevoegdheid van de provincie voor de gemeentelijke zorgplicht afvalwater in het buitengebied;
- Het vervallen van de wettelijke planverplichting van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Hiermee vervalt de plicht dat de gemeenteraad het rioleringsplan vaststelt¹.

De urgentie om in regionaal verband gezamenlijk invulling te geven aan de beleidsvrijheid rondom de gemeentelijke watertaken en de zorgplichten van het waterschap neemt hierdoor verder toe. Gemeenten en het waterschap zullen samen moeten bepalen wat wel en niet 'geregeld' wordt en hoe je dat dan gaat doen.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet krijgen gemeenten en waterschap (en provincies) een aantal nieuwe en vervangende instrumenten in handen, gericht op de fysieke leefomgeving. Voor het (stedelijk) waterbeheer zijn de belangrijkste nieuwe instrumenten:

- Gemeentelijke omgevingsvisie (centraal en integraal beleidsdocument voor de fysieke leefomgeving)
- Programma (maatregelen gericht op realiseren beleidsdoelstellingen)
- Omgevingsplan (bindende regels fysieke leefomgeving voor burgers en bedrijven, voorheen bestemmingsplannen en verordeningen).

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie integreert alle strategische beleidsplannen voor de fysieke leefomgeving, zoals bijvoorbeeld het huidige milieubeleidsplan, natuurbeleidsplan, waterplan, structuurvisie, bodembeleidsplan en verkeer- en vervoersplan. De omgevingsvisie is geen gedetailleerd plan, maar toont de hoofdlijnen van het langetermijnbeleid. De gemeente bepaalt uiteindelijk zelf hoe gedetailleerd het (delen van) de omgevingsvisie opstelt. Daarbij geldt wel dat de visie de basis vormt voor het handelen en het opstellen van de programma's. Om die reden is het aan te raden om de omgevingsvisie niet te abstract te maken.

Programma

Het programma bevat de uitwerking van het te voeren beleid, zoals dat in de omgevingsvisie is opgenomen. Anders dan de omgevingsvisie is het programma uitvoeringsgericht en legt het bestuursorgaan zichzelf verplichtingen op. De uitwerking richt zich onder andere op de wijze van bescherming, beheer, ontwikkeling, gebruik of het behoud van de fysieke leefomgeving. Een programma kan sectoraal zijn en bevat afwegingskaders en concrete maatregelen. Een programma moet maatregelen bevatten om aan één of meer omgevingswaarden te voldoen of één of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken (zoals die in de omgevingsvisie zijn opgenomen).

---

¹ Programma's onder de Omgevingswet kunnen bij gemeenten worden vastgesteld door het college van B&W.

In de omgevingsvisie en het water- of rioleringsprogramma kan worden aangegeven dat het nodig is om regels te stellen over activiteiten van burgers en bedrijven. Burgers en bedrijven leveren daarmee een bijdrage aan de doelen die de gemeente en het waterschap op het gebied van de afvalwaterketen en het stedelijke waterbeheer willen bereiken.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan is het gemeentelijke instrument met bindende regels voor burgers en bedrijven. In het omgevingsplan worden per gemeente alle voor de fysieke leefomgeving relevante regels ondergebracht. Denk daarbij aan regels over bijvoorbeeld het minimale bouwpeil van gebouwen, het aanleggen van waterberging en het afkoppelen van hemelwaterlozingen van de vuilwaterriolering. Dat zijn onderwerpen die op dit moment nog in bestemmingsplannen of een hemelwaterverordening staan. De inhoudelijke keuzes die gemeenten op deze onderwerpen maakt, moeten beargumenteerd zijn in de omgevingsvisie en een programma. Het omgevingsplan zal dus een veel bredere reikwijdte kennen dan de huidige bestemmingsplannen.

Waterschapsverordening

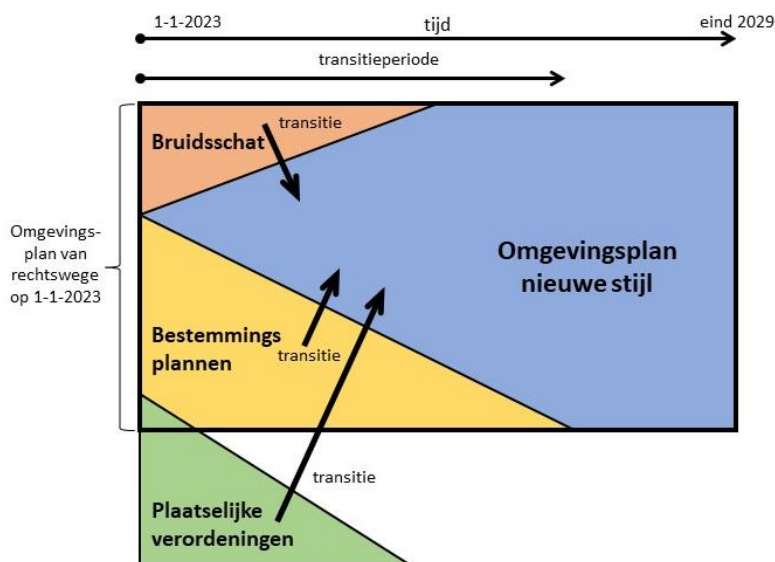
De waterschapsverordening (opvolger keur) geeft onder meer regels voor activiteiten in of nabij watersystemen (oppervlaktewater, grondwater, waterbergingsgebieden en waterkeringen). Denk daarbij aan het stellen van algemene regels aan en/of een vergunningplicht voor het aanleggen van een steiger, het dempen van een sloot, grondwateronttrekkingen voor bronneringen, grondwatersaneringen en voor kleinere industriële toepassingen (< 150.000 m³/j.), en ook het onttrekken van oppervlaktewater.

Om de kwaliteit van het watersysteem te beschermen kunnen waterschappen regels stellen aan tal van bedreigende activiteiten. Naast een zorgplicht, kunnen dit algemene regels zijn en ook vergunningplichten. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een compensatieplicht in het geval nieuwe verharding wordt aangebracht.

Bruidsschat Omgevingswet

Een deel van de nationale regels (bijvoorbeeld over lozingen) komt via de bruidsschat in het omgevingsplan en de waterschapsverordening terecht. De bruidsschat omvat de regels die op dit moment nog door het Rijk zijn gesteld, maar die in het nieuwe stelsel van het omgevingsrecht niet meer op nationaal niveau terugkomen. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet kunnen gemeenten en waterschappen de bruidsschatregels ongewijzigd overnemen, aanpassen, zodat ze beter op de lokale situatie zijn toegesneden, of schrappen.

Via de Invoeringswet Omgevingswet zorgt het Rijk ervoor dat bij inwerkingtreding van de Omgevingswet alle gemeenten een omgevingsplan hebben, en alle waterschappen een waterschapsverordening. Het omgevingsplan dat van rechtswege ontstaat, bevat alle vigerende bestemmingsplannen en een aantal verordeningen, waaronder een eventuele Verordening afvoer hemel- en grondwater (als de gemeente die had vastgesteld). De waterschapsverordening die van rechtswege ontstaat bevat de keur en de algemene regels van het waterschap. Dit omgevingsplan en deze waterschapsverordening voldoen nog niet aan de eisen van het nieuwe stelsel. Waterschappen krijgen twee jaar de tijd om een "echte" waterschapsverordening te maken, die wel aan alle eisen van de Omgevingswet, het Besluit kwaliteit leefomgeving en de instructieregels van de provincie voldoet. Voor gemeenten geldt een overgangstermijn tot 2029 (zie figuur 1).

Figuur 1- Schematische weergave van de transitieperiode naar het omgevingsplan

Regels in het omgevingsplan of de waterschapsverordening kennen altijd een werkingsgebied. Het gewenste werkingsgebied van de regel bepaalt ook op welke plaats in het omgevingsplan of de waterschapsverordening de regel terecht komt. Het omgevingsplan en de waterschapsverordening zullen hoofdstukken bevatten die gelden voor het gehele gebied van de gemeente of het waterschap. Daarnaast zullen er (in ieder geval bij de gemeente) hoofdstukken, afdelingen of paragrafen zijn met een kleiner werkingsgebied: bijvoorbeeld de kernen, of een bepaalde wijk. Zo kunnen regels over waterberging gebiedsspecifiek gemaakt worden. Tot slot is het mogelijk om een regel heel specifiek aan een bepaalde locatie te koppelen, tot op het niveau van een straat of perceel.

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) maakt het mogelijk om digitale werkingsgebieden op te stellen en daar bepaalde regels aan te koppelen. Initiatiefnemers kunnen vervolgens met een klik op de kaart van het DSO zien welke regels gelden voor een bepaald gebied.

2.2 Water en riolering binnen de bruidsschat

Met de bruidsschat Omgevingswet voorziet het Rijk in overgangsrecht voor de regels die nu nog op rijksniveau zijn gesteld in onder andere het Besluit lozing afvalwater huishoudens, het besluit lozen buiten inrichtingen, het Activiteitenbesluit milieubeheer en het Bouwbesluit 2012, maar die in het nieuwe stelsel niet terugkeren op rijksniveau. Binnen de bruidsschat zijn voor het waterbeheer met name de regels over aansluiten op de riolering en over afvalwaterlozingen relevant. Dit betreft onder andere de lozing van grondwater, afstromend hemelwater en huishoudelijk afvalwater in de bodem, de riolering en het oppervlaktewater. Daarnaast zijn er specifieke lozingsregels voor bedrijfstakken opgenomen in de bruidsschat. De meest voorkomende voorbeelden hiervan zijn het lozen bij kleinschalige voedselbereiding (zoals de vetafscheider bij de horeca), lozen bij telen en kweken van gewassen (zoals spoelwater van biologisch geteeld fruit), lozen bij het maken van beton, lozen bij het wassen van motorvoertuigen en lozen bij het opslaan van mest of kuilvoer.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden deze regels van rechtswege onderdeel van het gemeentelijk omgevingsplan (lozingen bodem en riolering) en de waterschapsverordening (lozingen oppervlaktewater). De uitdaging voor gemeenten en het waterschap is om de regels de komende jaren bewust ongewijzigd te behouden, aan te passen of te schrappen. De aanpassing van het omgevingsplan kan zowel gebiedsgericht (bijvoorbeeld een nieuwbouwwijk) of thematisch (bijvoorbeeld het onderwerp water) gebeuren. Vanzelfsprekend zal de gemeente bij iedere

wijziging van het omgevingsplan, zowel gebiedsgericht als thematisch, moeten bekijken of naast toevoeging van nieuwe regels ook regels van de bruidsschat of oude regels uit de voormalige bestemmingsplannen of hemelwaterverordening geschrapt moeten worden. De afstemming tussen gemeenten onderling en met het waterschap is hierbij van groot belang (optreden als één overheid richting inwoners en bedrijven).

2.3 Relatie tot vergunningverlening, toezicht en handhaving

Bij de invulling van het omgevingsplan en het opstellen van regels is overleg met de rioolbeheerders én omgevingsdienst van belang. Vanuit de omgevingsdienst is er veel kennis en ervaring met vergunningen, toezicht en handhaving. De gedachtegang vanuit de Omgevingswet is om niet meer regels op te stellen dan strikt noodzakelijk. Door de omgevingsdienst te betrekken bij het opstellen van regels, kunnen zij vanuit hun perspectief en taak meedenken over de meest geschikte vormgeving en formulering van de regel. Zo is er vaak de keuze tussen een doelvoorschrift (welk resultaat schrijf je voor) of een middelvoorschrift (welk middel moet aanwezig zijn om een doel te bereiken).

Bij het opstellen van regels moet daarnaast ook rekening gehouden worden met de capaciteit en kosten die nodig zijn voor de toezicht en handhaving van de regels. Vaak zullen gemeenten deze taak beleggen bij de omgevingsdienst en dit moet dan ook meegenomen in de opdrachtformulering richting de omgevingsdienst, zodat de kosten van de inzet van de omgevingsdiensten gedekt worden. De kosten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van lozingen op de riolering kunnen worden gedekt uit de rioolheffing, ook naar aanleiding van maatwerkbesluiten en vergunningen. Er zijn meerdere voorbeelden die aantonen dat het voordeliger kan zijn om aan de voorkant te investeren in het betrekken van toezicht en handhaving (bijvoorbeeld in het kader van regels met betrekking tot de aanwezigheid van een vetafscheider), in plaats van aan de achterkant de problemen op te lossen (bijvoorbeeld oplossen van verstoppingen door vetophoping in de riolering). De extra kosten binnen de rioolheffing kunnen dus goed beargumenteerd worden.

3. Huishoudelijk afvalwater

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over het lozen van huishoudelijk afvalwater en over aansluiten op de riolering. Een van de watertaken (zorgplichten) van de gemeente is het inzamelen van stedelijk afvalwater. Huishoudelijk afvalwater valt ook onder stedelijk afvalwater. In de omgevingsvisie en het programma heeft de gemeente haar visie op het omgaan met huishoudelijk afvalwater verder uitgewerkt. Op basis daarvan worden dan regels gesteld in het omgevingsplan.

Paragraaf 3.2 gaat in op regels voor het lozen van huishoudelijk afvalwater. Paragraaf 3.3 geeft voorbeeldregels voor het aansluiten van de perceelleidingen voor huishoudelijk afvalwater op de openbare riolering. In paragraaf 3.4 wordt tenslotte nog ingegaan op het eigendom en beheer van de riolering.

3.2 Regels voor het lozen van huishoudelijk afvalwater

In de bruidsschat staan regels over het lozen van huishoudelijk afvalwater en over een zuiveringsvoorziening bij lozen op of in de bodem. In deze regels staan afstandseisen voor lozen op het riool buiten de bebouwde kom. Dit houdt in dat als binnen een bepaalde afstand een vuilwaterriool aanwezig is, je daarop moet aansluiten. Woont iemand verder weg, dan is aansluiten niet rendabel. In die gevallen mag je na zuivering in een lokale voorziening het afvalwater lozen in de bodem of op het oppervlaktewater. Lozen op het oppervlaktewater valt onder de bevoegdheid van het waterschap. De gemeente gaat over lozen in de riolering en op of in de bodem.

Het hanteren van afstandseisen voor aansluiten op de riolering is niet altijd even praktisch. In het nieuwe stelsel kan gebruik worden gemaakt van zogenaamde digitale werkingsgebieden. Regels in het omgevingsplan worden gekoppeld aan zo'n digitaal werkingsgebied. Met een klik op de kaart kan een initiatiefnemer dan via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DS) zien welke regels gelden in een bepaald gebied. Dit geeft snel duidelijkheid. Door het werken met digitale werkingsgebieden kan goed onderscheid gemaakt worden tussen gebieden mét en gebieden zónder een aansluitplicht op de riolering. In deze paragraaf staan enkele voorbeelden van dit soort regels, inclusief een toelichting.

Artikel 3.1 (huishoudelijk afvalwater: lozingsroute)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater en het beschermen van de gezondheid wordt in het 'gebied met aansluitplicht op de riolering' huishoudelijk afvalwater geloosd in het vuilwaterriool.
2. Het bevoegd gezag kan een omgevingsvergunning verlenen voor een andere verwerking van huishoudelijk afvalwater dan lozing in het vuilwaterriool.
3. Het bevoegd gezag verleent de vergunning alleen als het huishoudelijk afvalwater wordt gezuiverd met een techniek die ten minste hetzelfde zuiveringsrendement heeft als een zuiveringstechnisch werk als bedoeld in paragraaf 4.49 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Toelichting – Artikel 3.1 (huishoudelijk afvalwater: lozingsroute)

De watertaak (zorgplicht) die de gemeente heeft voor stedelijk afvalwater betekent dat het vrijgekomen afvalwater wordt ingezameld en getransporteerd naar een overnamepunt. Vanaf daar gaat de watertaak over naar het waterschap. Het waterschap zorgt vervolgens voor verder transport en zuivering in een zuiveringstechnisch werk, de zogenaamde rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Stedelijk afvalwater bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander

afvalwater. De gemeente vult haar zorgplicht met name in door het aanleggen en beheren van een openbaar vuilwaterriool. Dit riool is specifiek bedoeld voor het inzamelen en transporteren van huishoudelijk afvalwater naar een RWZI. Op deze manier wordt het milieu op de best mogelijke manier beschermd. In dit artikel is daarom een verplichting opgenomen om in het 'gebied met aansluitplicht op de riolering' huishoudelijk afvalwater in het vuilwaterriool te lozen. Het lozen van huishoudelijk afvalwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater is daarmee in die gebieden verboden. Het gebied met aansluitplicht op de riolering is een digitaal werkingsgebied. De grenzen hiervan kunnen, indien gewenst, worden aangepast met een wijziging van het omgevingsplan.

Er komen steeds meer alternatieve, duurzame technieken voor verwerking van huishoudelijk afvalwater beschikbaar. Daarmee kan huishoudelijk afvalwater lokaal worden gezuiverd en kan het effluent nuttig worden toegepast, bijvoorbeeld als gietwater. De gemeente wil dergelijke alternatieve technieken ondersteunen, mits ze voldoende bescherming bieden voor het milieu. Het tweede en derde lid bieden daarom de mogelijkheid om met een omgevingsvergunning af te wijken van de verplichting om aan te sluiten op de riolering. Het is overigens ook mogelijk om hierin te voorzien door de grenzen van het werkingsgebied 'zonder aansluitplicht op de riolering' uit te breiden naar de gebieden waar deze alternatieve technieken worden toegepast.

Omgaan met huishoudelijke afvalwater in het buitengebied: welke lozingsroute?

De lozingsroute voor huishoudelijk afvalwater in de bebouwde kom staat vast. De gemeente is verplicht om huishoudelijk afvalwater van inwoners en bedrijven binnen de bebouwde kom in te zamelen. Voor het buitengebied is dat anders. De gemeente kan er in overleg met het waterschap voor kiezen om in het buitengebied een (gebiedsgerichte) voorkeurslozingsroute aan te geven voor verwerking huishoudelijk afvalwater. Het kan hier gaan om huishoudelijk afvalwater individuele woningen, maar ook om nieuwe cluster van woningen, zoals recreatiewoningen, huisvesting van seizoenarbeiders, campings en bed & breakfast.

Hierbij kunnen de volgende lozingsroutes worden onderscheiden:

- inzamelen via de (druk)riolering;
- lokale verwerking (decentrale voorziening) en hergebruik;
- lokale verwerking (decentrale voorziening) en lozen effluent op of in de bodem;
- lokale verwerking (decentrale voorziening) en lozen effluent op oppervlaktewater;
- afvoer per as naar de rioolwaterzuivering.

De keuze voor een voorkeurslozingsroute is sterk afhankelijk van de specifieke situatie in het buitengebied. Vragen en overwegingen die daarbij een rol kunnen spelen:

- de aanwezigheid van (druk)riolering
- de capaciteit en restlevensduur van aanwezige (druk)riolering
- transport afstand en energieverbruik
- de kwetsbaarheid van de bodem
- de kwetsbaarheid van het ontvangend oppervlaktewater
- andere maatschappelijke vraagstukken in het buitengebied, zoals energietransitie, droogte, biodiversiteit en ruimtelijke ontwikkelingen
- maatschappelijke voorwaarden, zoals gebruikersgemak, flexibiliteit, energiegebruik, Betrouwbaarheid e.d.

De keuze voor een voorkeurslozingsroute voor huishoudelijk afvalwater in het buitengebied is nadrukkelijk een beleidsmatige keuze die gemeenten en waterschappen in nauwe afstemming moeten maken. Op basis van deze beleidsmatige keuzes kunnen gemeenten en waterschappen vervolgens specifieke voorwaarden formuleren voor lozingen op de riolering, op of in de bodem

en in het oppervlaktewater. Deze lozingsvoorwaarden kunnen worden vertaald in juridisch bindende regels in het omgevingsplan en de waterschapsverordening.

Artikel 3.2 (lozen op of in de bodem: zuiveringsvoorziening)

(Bewerking van artikel 22.148 bruidsschat)

1. Met het oog op doelmatig beheer van afvalwater kan huishoudelijk afvalwater in het 'gebied zonder aansluitplicht op de riolering' op of in de bodem worden geloosd.
2. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem wordt het afvalwater via een zuiveringsvoorziening geleid.
3. Voor dat afvalwater gelden de in tabel 3.2 genoemde emissiegrenswaarden.

Tabel 3.2 Emissiegrenswaarden

Stof	Emissiegrenswaarden in mg/l	
	Representatief etmaalmonster	Steekmonster
Biochemisch zuurstofverbruik	30 mg/l	60 mg/l
Chemisch zuurstofverbruik	150 mg/l	300 mg/l
Onopgeloste stoffen	30 mg/l	60 mg/l

4. Als het huishoudelijk afvalwater minder dan zes inwonerequivalenten bevat, kan het, in afwijking van het derde lid, voor vermenging met ander afvalwater in het <werkingsgebied> worden geleid door een IBA klasse <in te vullen: 3a of 3b>, bepaald volgens BRL K10002 Attestering van IBA-systemen.

Toelichting – Artikel 3.2 (lozen op of in de bodem: zuiveringsvoorziening)

In sommige gebieden is het niet doelmatig om riolering aan te leggen. Daar wegen de kosten voor de aanleg niet op tegen de milieuwinst die met een rioolstelsel wordt behaald. Het Rijk had voor die situatie afstandseisen geregeld tot het dichtstbijzijnde vuilwaterriool of zuiveringstechnisch werk. Als de afstand tot een dergelijk werk groter was dan een bepaalde waarde vanaf de perceelgrens, mocht in de bodem of op het oppervlaktewater worden geloosd, afhankelijk van het aantal te lozen inwonerequivalenten. Deze regel met afstandseisen keert niet op rijksniveau terug en is daarom opgenomen in de bruidsschat (de verzameling voormalige rijksregels die bij inwerkingtreding van de Omgevingswet vervallen). Deze bruidsschatregel is niet meer nodig. Immers, de gemeente weet precies welke gebieden gerioleerd of ongerioleerd zijn of waar, ondanks de aanwezigheid van riolering, op een alternatieve manier wordt gezuiverd en geloosd. Bij het vaststellen van de regel om huishoudelijk afvalwater in het vuilwaterriool te lozen, heeft de gemeente al beoordeeld waar deze aansluitplicht precies moet gelden. Dit gebied wordt in het omgevingsplan als digitaal werkingsgebied weergegeven en aangeduid als 'gebied met aansluitplicht op de riolering'. Voor lozingen die plaatsvinden in het 'gebied zonder aansluitplicht op de riolering' hoeft huishoudelijk afvalwater niet in het vuilwaterriool te worden geloosd omdat de afstand tot het dichtstbijzijnde riool dus te groot is of omdat op een alternatieve manier wordt gezuiverd en geloosd. In het gebied zonder aansluitplicht op de riolering gelden de regels voor het lozen van huishoudelijk afvalwater in de bodem van dit artikel. Hier zijn wel voorwaarden aan verbonden. Het water moet worden gezuiverd via een zuiveringsvoorziening die aan bepaalde eisen voldoet. En voor dit afvalwater gelden emissiegrenswaarden die zijn opgenomen in tabel 3.2.

De gemeente moet wel worden geïnformeerd over deze lozing in de bodem (zie artikel 3.4). Het is ook mogelijk om huishoudelijk afvalwater in het gebied 'zonder aansluitplicht op de riolering' te

lozen in het oppervlaktewater. De regels daarvoor staan in de waterschapsverordening van het waterschap.

In het vierde lid is tenslotte een afwijkingsmogelijkheid opgenomen van de in tabel 3.2 genoemde emissiegrenswaarden voor kleinschalige lozingen. Het huishoudelijk afvalwater moet in die gevallen voor vermenging met ander afvalwater worden geleid door een IBA klasse <3a of 3b>. Voorheen werd dit afvalwater vaak geleid via een septic tank. Het is echter steeds meer duidelijk dat IBA's van een hogere klasse beter werken dan septic tanks. De vereiste klasse van de IBA is afhankelijk van de kwetsbaarheid van de bodem. Daarom kan per werkingsgebied een verschillende klasse IBA worden voorgeschreven. Het minimum is echter wel klasse 3. Meer informatie hierover staat in de Kennisbank van stichting Rioned².

Alternatief:

Artikel 3.3 (lozen op of in de bodem: zuiveringsvoorziening)

(Bewerking van artikel 22.148 bruidsschat)

- 1. Met het oog op doelmatig beheer van afvalwater kan huishoudelijk afvalwater in het 'gebied zonder aansluitplicht op de riolering' op of in de bodem worden geloosd.*
- 2. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem wordt het afvalwater via een zuiveringsvoorziening geleid.*
- 3. Dat afvalwater wordt gezuiverd met een techniek die ten minste hetzelfde zuiveringsrendement heeft als een zuiveringstechnisch werk als bedoeld in paragraaf 4.49 van het Besluit activiteiten leefomgeving.*

Toelichting – Artikel 3.3 (lozen op of in de bodem: zuiveringsvoorziening)

Het eerdergenoemde artikel over dit onderwerp (artikel 3.2) is geformuleerd als middelvoorschrift. In veel gevallen heeft dit de voorkeur omdat hierdoor het toetsen van plannen eenvoudiger is en ook geeft het duidelijkheid aan inwoners.

Dit artikel is geformuleerd als doelvoorschrift. Hiermee wordt meer ruimte geboden aan inwoners om andere, nieuwe technieken te hanteren, zolang het doel maar wordt gehaald. Zo kan een kleine groep wooneigenaren bijvoorbeeld gezamenlijk kiezen voor een collectieve voorziening.

Artikel 3.4 (gegevens en bescheiden)

(Overgenomen uit artikel 22.146 bruidsschat)

- 1. Ten minste vier weken voor de start van de activiteit, bedoeld in artikel 3.2, worden de volgende gegevens en bescheiden aan het bevoegd gezag verstrekt:*
  - a. het aantal inwonerequivalenten dat wordt geloosd;*
  - b. de wijze van behandeling van het afvalwater; en*
  - c. de verwachte datum van het begin van de activiteit.*
- 2. Ten minste vier weken voor de activiteit wijzigt, worden de gewijzigde gegevens verstrekt aan het bevoegd gezag.*

Huidig bruidsschatartikel over huishoudelijk afvalwater behouden

Het is ook mogelijk om het huidige bruidsschatartikel over het lozen van huishoudelijk afvalwater te behouden. In de huidige situatie is sprake van een zogenaamd getrapt systeem: als de afstand tot de riolering of een zuiveringstechnisch werk groter is dan 40 meter vanaf de perceelgrens en de lozing niet groter is dan 6 inwonerequivalenten, mag in de bodem of het oppervlaktewater worden geloosd. Een inwonerequivalent is de vervuilingseenheid per inwoner. Bij een hoger aantal inwonerequivalenten is de afstand waarbinnen op de bodem of het oppervlaktewater mag worden geloosd trapsgewijs hoger. Dus hoe meer inwonerequivalenten, hoe eerder wel op de riolering of

---

² <https://www.riool.net/certificering-van-iba-systemen-volgens-de-beoordelingsrichtlijnen>

een zuiveringstechnisch werk moet worden aangesloten, ook al ligt die riolering verder weg. Hier ligt ook een doelmatigheidsoverweging aan ten grondslag. Bij meer inwonersequivalenten is de belasting van het milieu groter. Het is dan gerechtvaardigd om hogere kosten te moeten maken voor aansluiting op de riolering.

Het oorspronkelijke bruidsschatartikel voor het lozen van huishoudelijk afvalwater houdt geen rekening met andere aspecten die mogelijk een rol spelen bij het aanleggen van riolering:

- Is de capaciteit van de bestaande collectieve riolering toereikend voor uitbreiding? En zou daarbij het solidariteitsbeginsel een rol moeten spelen? In de zin dat alle inwoners van een gemeente recht hebben op een aansluiting op de riolering, ongeacht de locatie en de vervuilingswaarde.
- Is het einde van de technische levensduur (vervangingsopgave) van het collectieve systeem aanstaande?
- Moet in bepaalde gebieden wellicht de milieubeschermingsoverweging centraal staan in plaats van de doelmatigheidsoverweging? Inhoudende dat, ongeacht de afstand, het huishoudelijk afvalwater naar een grote RWZI wordt getransporteerd omdat deze hoogwaardiger is qua zuivering en efficiënter is qua energieverbruik en grondstoffenwinning.

De bovenstaande aspecten kunnen bij aanpassing van dit bruidsschatartikel zoals genoemd onder 3.1 en 3.2 wel worden meegenomen bij de afweging om gebieden aan te wijzen als gebied met dan wel zonder aansluitplicht op de riolering.

3.3 Regels voor aansluiting op de riolering

Deze paragraaf bevat voorbeeldregels voor het aansluiten van de perceelleidingen voor afvalwater op de openbare riolering. Voorheen stond een deel van deze regels in het Bouwbesluit 2012. Op basis daarvan werkten gemeenten vaak al met standaard aansluitvoorschriften. Door dit nu in het omgevingsplan vorm te geven als algemene regel, neemt het minder tijd in beslag en is er meer eenduidigheid.

Artikel 3.5 (technische eisen afvoerleidingen)

(Overgenomen uit artikel 22.12 bruidsschat)

1. Met het oog op het beschermen van de gezondheid ligt een ondergrondse doorvoer van een voorziening voor afvoer van afvalwater door een uitwendige scheidingconstructie van een bouwwerk zoveel mogelijk haaks op de scheidingsconstructie.
2. De gebouwaansluiting van de op het eigen erf of terrein gelegen riolering of andere voorziening voor afvoer van afvalwater is zodanig dat bij zetting de dichtheid van de aansluiting en de afvoer gehandhaafd blijft.
3. Een terreinleiding waardoor huishoudelijk afvalwater of bedrijfsafvalwater wordt geleid:
  - a. heeft geen vernauwing in de stroomrichting;
  - b. heeft een vloeiend beloop;
  - c. is waterdicht; en
  - d. heeft een voldoende inwendige diameter.

Toelichting – Artikel 3.5 (technische eisen afvoerleidingen)

De eisen aan de voorzieningen voor de afvoer van afvalwater in dit artikel zijn ontleend aan het voormalige Bouwbesluit 2012. Ten opzichte van dat besluit zijn de eisen in dit artikel verbreed naar bedrijfsafvalwater. Hemelwater en grondwater zijn hier niet opgenomen, maar het is ook mogelijk om deze in dit artikel toe te voegen. Een ander verschil met de regels van het Bouwbesluit 2012 is dat het verbod op beer- en rottingsputten is geschrapt. Deze komen nauwelijks meer voor. Als deze toch nog worden aangetroffen, kan gekeken worden of dit schadelijke gevolgen heeft voor de

doelmatige werking van de riolering of de waterzuivering. Mocht hier sprake van zijn, dan kan het bevoegd gezag handhaven op grond van de specifieke zorgplicht voor milieubelastende activiteiten. De eisen in dit artikel sluiten aan op de regels van paragraaf 3.7.4 van het Besluit bouwwerken leefomgeving. Die paragraaf bevat regels over de afvoerleidingen voor huishoudelijk afvalwater en hemelwater die onderdeel uitmaken van een bouwwerk. De eisen in dit artikel gaan over de afvoerleidingen buiten het bouwwerk.

Artikel 3.6 (ligging afvoerleidingen op de perceelgrens)

(Bewerking van artikel 22.12 lid 4 bruidsschat)

1. Als huishoudelijk afvalwater of bedrijfsafvalwater op een openbaar vuilwaterriool kan of moet worden geloosd, ligt de perceelaansluitleiding:
  - a. op de perceelgrens aan de zijde van het perceel waar het openbaar vuilwaterriool is gelegen; en
  - b. met een binnen-onderkant-buisniveau van ten minste $\langle x \rangle$ m en ten hoogste $\langle y \rangle$ m onder maaiveld.
2. Een perceelaansluitleiding voor huishoudelijk afvalwater heeft een inwendige diameter van ten minste $\langle z \rangle$ mm.
3. Binnen een afstand van $\langle x \rangle$ m vanaf de perceelgrens wordt in de perceelaansluitleidingen voor huishoudelijk afvalwater een inspectie- en ontstoppingsstuk aangebracht.
4. Bij maatwerkvoorschrift kan een andere ligging of inwendige diameter worden bepaald en kunnen aanvullende voorzieningen worden voorgeschreven ter bescherming van de doelmatige werking van de perceelaansluitleiding, naburige aansluitingen of de voorzieningen voor het beheer van afvalwater.

Toelichting – Artikel 3.6 (ligging afvoerleidingen op de perceelgrens)

Dit artikel bevat algemene regels voor de ligging van afvoerleidingen op de perceelgrens. Deze regels gelden alleen als het is toegestaan om huishoudelijk afvalwater of bedrijfsafvalwater op de openbare riolering te lozen.

In het eerste lid onder a staat dat de aansluitleidingen aan de zijde van het perceel moeten worden aangelegd waar de openbare riolering ligt. Meestal is dat aan de voorzijde van het perceel. Bij hoekpanden of in bijzondere gevallen kan dit soms anders zijn. Initiatiefnemers kunnen hiervoor het beste contact opnemen met de gemeente.

Sub b van het eerste lid gaat over de diepteligging van perceelaansluitleidingen voor huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater. Dit is weergegeven als ten minste $\langle x \rangle$ m en maximaal $\langle y \rangle$ m onder het maaiveld. De hoogte wordt gemeten vanaf de binnenonderkant van de perceelaansluitleiding. Regels over de diepte zijn belangrijk. Bij strenge vorst kan een te hoge ligging bijvoorbeeld tot schade leiden. Aan de andere kant is lozing op de riolering onder vrij verval niet goed mogelijk als de afvoerleiding te diep ligt.

In het tweede lid van dit artikel is voor de afvoerleidingen van huishoudelijk afvalwater een minimale inwendige diameter voorgeschreven. Deze diameter is nodig om verstoppingen te voorkomen.

Het derde lid bepaalt dat het nodig is om een inspectie- en ontstoppingsstuk aan te brengen binnen een bepaalde afstand van de perceelgrens. Dit kan zowel in de openbare ruimte zijn als op particulier terrein. Hierdoor is het mogelijk de leiding te inspecteren en eventuele verstoppingen op te lossen. Het inspectie- en ontstoppingsstuk heeft daarbij dan ook de functie van scheiding tussen de particuliere en de gemeentelijke aansluitleiding.

Tenslotte is in het vijfde lid een mogelijkheid opgenomen voor het stellen van maatwerkvoorschriften. Dit kan gaan over een andere ligging of diameter of over aanvullende voorzieningen, zoals een pomp of een terugslagklep. Deze kunnen ervoor zorgen dat er geen wateroverlast optreedt als lozingsvoorzieningen in het gebouw bijvoorbeeld lager liggen dan 0,15 m boven het straatniveau.

3.4 Eigendom van de aansluiting

Bij gemengde en gescheiden rioolstelsels onder vrij verval binnen de bebouwde kom is de kadastrale perceelsgrens een logische plek waar het particuliere eigendom van de riolering overgaat in het gemeentelijke eigendom. In het buitengebied is dit echter minder handig. In het buitengebied ligt drukriolering waarbij de pompunits meestal in de berm van gemeentelijke wegen liggen. Particulieren sluiten hun riolering vanaf hun perceel aan op deze pompputten. Een deel van deze aansluitleiding ligt dus in openbaar gebied. Het is logisch om de pompput als overnamepunt van het beheer aan te merken. Dit houdt in dat het beheer van de aansluitleiding vanaf het particuliere perceel tot aan de pompunit bij de eigenaar wordt gelegd. De gemeente kan dit beleidsmatig vastleggen, maar vervolgens hiervoor ook regels stellen in het omgevingsplan. Hieronder staat een voorbeeld van zo'n regel.

Artikel 3.7 (eigendom van de aansluiting)

1. De grens tussen het gemeentelijke eigendom en het particuliere eigendom van een perceelaansluitleiding ligt:
  - a. bij een rioolrioolstelsel onder vrij verval: ter plaatse van het punt, gelegen op de kadastrale eigendomsgrens van het aan te sluiten perceel; of
  - b. bij een drukrioolstelsel: ter plaatse van het punt waar de perceelaansluitleiding wordt aangesloten op de pompput.

Digitaal Stelsel Omgevingswet: werkingsgebieden voor huishoudelijk afvalwater

In het nieuwe stelsel kan gebruik worden gemaakt van zogenaamde digitale werkingsgebieden. Regels in het omgevingsplan worden gekoppeld aan zo'n digitaal werkingsgebied. Met een klik op de kaart kan een initiatiefnemer dan via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zien welke regels gelden in een bepaald gebied.

Voor huishoudelijk afvalwater moet gedacht worden aan *ten minste twee werkingsgebieden*, namelijk een werkingsgebied met aansluitplicht op de riolering (o.a. het bebouwde gebied) en een werkingsgebied zonder aansluitplicht op de riolering (delen van het buitengebied).

In paragraaf 3.2. is aangegeven dat voor het lozen van huishoudelijk afvalwater gekozen kan worden om de huidige afstandseisen te behouden of om andere criteria te hanteren die bepalen of een woning in het buitengebied aangesloten moet zijn op de riolering. Wanneer er gekozen wordt om vast te houden aan de huidige afstandseisen, dan zal de grootte van het werkingsgebied zonder aansluitplicht op de riolering afhankelijk zijn van het aantal te lozen inwonersequivalenten. Uiteraard kunnen er ook andere grondslagen gekozen worden voor het aanwijzen van het werkingsgebied zonder aansluitplicht op de riolering.

4. Bedrijfsmatig afvalwater

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over een aantal bedrijfsmatige activiteiten, waarbij afvalwater vrijkomt. In paragraaf 4.2 staan regels voor het lozen bij niet-industriële voedselbereiding, zoals de horeca. Paragraaf 4.3 gaat over agrarische lozingen bij het sorteren van biologisch geteeld fruit. In paragraaf 4.4 wordt ingegaan op de overwegingen om eventueel de vangnetvergunning voor het schoonwaterriool zoals deze nu in de bruidsschat staat te behouden. En in paragraaf 4.5 wordt nog kort ingegaan op het behouden van de drempelwaarden van de bruidsschatregels.

4.2 Regels voor het lozen bij niet-industriële voedselbereiding (horeca)

In de bruidsschat omgevingsplan zijn regels opgenomen voor het lozen van afvalwater bij niet-industriële voedselbereiding, zoals de horeca. In de regels staat dat het voor de horeca verplicht is om een vetafscheider en een slibvangput te gebruiken en dat deze moeten voldoen aan bepaalde NEN-normen. Uit de praktijk blijkt dat gemeenten behoefte hebben aan duidelijke regels in dit kader. Daarom is het wenselijk om de bestaande bruidsschatregels te verduidelijken door deze verder uit te werken. Hieronder staat een voorbeeld van een dergelijke uitwerking in de vorm van (maatwerk)regels in het omgevingsplan.

Artikel 4.1 (water: lozingsroute en maatregelen)

(Bewerking van artikel 22.198 bruidsschat)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt het te lozen afvalwater afkomstig van het bereiden van voedingsmiddelen geloosd in een vuilwaterriool.
  2. Als niet in een vuilwaterriool kan worden geloosd, kan het afvalwater op de bodem worden geloosd, als het afvalwater gezamenlijk met huishoudelijk afvalwater wordt geloosd en de voorzieningen voor het zuiveren van huishoudelijk afvalwater zijn berekend op het zuiveren van het afvalwater afkomstig van het bereiden van voedingsmiddelen.
  3. Afvalwater dat afvalstoffen bevat, die door versnijdende of vermalende apparatuur zijn versneden of vermalen, wordt niet geloosd.
  4. Afvalwater dat afkomstig is van een voertuig of andere mobiele installatie waarin voedsel wordt bereid, wordt niet geloosd.
  5. Vethoudend afvalwater dat wordt geloosd, wordt voor vermenging met ander afvalwater geleid door:
    - a. een vetafscheider en slibvangput die voldoet aan NEN-EN 1825-1 en NEN-EN 1825-2 en met een capaciteit van ten minste 2 l/s; of
    - b. een vetafscheider en slibvangput die zijn geplaatst voor 14 september 2004 en zijn afgestemd op de hoeveelheid afvalwater die wordt geloosd.
- [6. optioneel: De maximale temperatuur van het afvalwater ter plaatse van de vetafscheider is 60 °C.]*
7. De vetafscheider en slibvangput worden zo vaak als nodig is voor een goede werking, maar ten minste eenmaal per <x> maanden, geleegd en gereinigd.
  8. Bewijzen van het legen en reinigen van de vetafscheider en slibvangput worden gedurende ten minste 5 jaar bewaard.

Toelichting – Artikel 4.1 (water: lozingsroute en maatregelen)

Het doel van de Omgevingswet is om minder regels op voorhand vast te leggen en meer uit te gaan van de zorgplicht. Tegelijkertijd staat de bescherming van de kwaliteit van de leefomgeving centraal. Daarom kan het verstandig zijn om bepaalde regels aan de voorkant helder te maken, zodat ondernemers concreet weten waar ze aan toe zijn. Uit de praktijk blijkt dat er behoefte is

aan duidelijke regels als het gaat om vetafscijders bij de horeca. De aanwezigheid van vet vormt een significante bedreiging voor het functioneren van de riolering. Slecht functionerende vetafscijders leiden tot hoge kosten voor de gemeente voor rioolonderhoud en vetverwijdering.

In de Omgevingswet en onderliggende regelgeving staat geen definitie van horeca. Het is de gemeente zelf die bepaalt wat onder horeca valt. Daarbij kan ook een indeling gemaakt worden om te differentiëren in bijvoorbeeld lichte horeca en zwaardere horeca. Dit artikel is op grond van het eerste lid van toepassing op alle situaties waarbij voedingsmiddelen worden bereid. Het is eventueel ook mogelijk om categorieën aan te wijzen waarop dit artikel van toepassing of juist niet van toepassing is. Dit kan dan worden toegevoegd aan het vijfde lid.

De aanscherping van dit artikel ten opzichte van het bruidsschatartikel ligt in de eis dat een vetafscijder en slibvangput een capaciteit van ten minste 2 l/s moeten hebben (lid 5 onder a) en in de toevoeging van lid 6 en 7. De toevoeging over de minimale capaciteit (2 l/s) is opgenomen, omdat de NEN 1825 waarnaar verwezen wordt een aantal hiaten heeft die het mogelijk maken dat vetafscijders met een kleinere capaciteit (beschikbaar op de markt) geïnstalleerd worden. Het gebruik van vetoplossers is overigens niet toegestaan, dit wordt uitgesloten door de NEN 1825.

[Optioneel: In het zesde lid is opgenomen dat het afvalwater een maximale temperatuur van 60 graden in de vetafscijder mag hebben. Aandachtspunten hierbij zijn dat van tevoren moet worden nagedacht of en hoe dit is te toetsen. En wat dit betekent voor bestaande uitbreidingen. Geldt deze regel ook voor al bestaande aansluitingen die worden uitgebreid of gaat dit alleen over geheel nieuwe aansluitingen? Als het niet wenselijk is om de regel ook voor bestaande aansluitingen te hanteren, dat moet er een vorm van overgangsrecht worden toegepast.]

In lid 7 en 8 zijn regels opgenomen voor het legen en reinigen van een vetafscijder en slibvangput. Door deze toevoeging wordt handhaven voor de omgevingsdiensten eenvoudiger en nemen de hoge kosten voor rioolonderhoud van de gemeente af.

Verder blijkt uit de praktijk dat het soms moeilijk te controleren is of vetafscijders doelmatig functioneren. Vetafscijders zijn meestal wel correct geïnstalleerd, maar de temperatuur van het water dat door de vetafscijder heen gaat, is vaak te hoog. Hierdoor werken de vetafscijders niet doelmatig. In dit kader is het daarom wenselijk dat een vetafscijder zo ver mogelijk van de gootsteen wordt geplaatst. In principe geldt dat het water dat geloosd mag worden op het openbaar riool maximaal 30 graden mag zijn. Dit heeft geen juridische binding, maar deze voorwaarde kan wel onder de specifieke zorgplicht worden geschaard. Mocht in een specifiek geval de temperatuur van het afvalwater structureel te hoog zijn, waardoor de vetafscijder niet goed functioneert, dan kan het bevoegd gezag met een maatwerkvoorschrift op grond van artikel 22.45 van de bruidsschat eisen stellen aan de lozing, bijvoorbeeld verplaatsing van de vetafscijder.

4.3 Regels voor het lozen bij sorteren van biologisch geteeld fruit

Onder het huidige recht zijn voor bepaalde activiteiten/bedrijven verschillende lozingsroutes toegestaan. Onder de Omgevingswet gaat dit veranderen. In het Besluit activiteiten leefomgeving is in principe steeds sprake van één voorgeschreven lozingsroute. Enkele bedrijven zullen met de komst van de Omgevingswet nog niet aan deze voorgeschreven lozingsroute kunnen voldoen, omdat zij nog gebruik maken van een van de andere lozingsroutes (bestaande situatie). Om te voorkomen dat deze lozingen bij inwerkingtreden van de Omgevingswet opeens illegaal worden, worden deze voormalige lozingsroutes via de bruidsschat toegevoegd aan het omgevingsplan van de gemeente en aan de waterschapsverordening van het waterschap. Op die manier blijft het, bij wijze van overgangsrecht, voor deze bedrijven dus mogelijk om te blijven lozen via de bestaande

routes. Over het algemeen zijn deze regels goed bruikbaar voor gemeenten en kunnen zij deze zo laten staan in hun omgevingsplannen. In een aantal gevallen kan echter verduidelijking gewenst zijn.

Hieronder wordt als voorbeeld het lozen bij het sorteren van biologisch geteeld fruit besproken. Het Bal schrijft voor deze lozing voor dat het water gelijkmatig moet worden verspreid over de landbouwgronden. In de bruidsschatregel wordt het lozen op een vuilwaterriool, inclusief emissiegrenswaarde, ook nog mogelijk gemaakt (overgangsregeling). Deze bruidsschatregel kan op verschillende manieren worden aangepast:

- Optie 1: Omzetten in overgangsrecht
- Optie 2: Maatwerkvoorschriften stellen voor bestaande bedrijven
- Optie 3: Einddatum voorschrijven

De deelnemers van de werkgroep geven de voorkeur aan optie 2. Deze optie is hieronder uitgewerkt:

Maatwerkvoorschriften stellen voor bestaande bedrijven

Als gemeente breng je actief alle bestaande bedrijven in beeld waar deze regel op van toepassing is. Voor deze bedrijven stel je een maatwerkvoorschrift op waarbij een 'oude' lozingsroute nog mogelijk wordt gemaakt. En daar kan dan bijvoorbeeld de voorwaarde aan worden verbonden dat aan de nieuwe lozingsroute moet worden voldaan als de lozing wijzigt. De bruidsschatregel (art. 22.174) kan vervolgens worden geschrapt door wijziging van het omgevingsplan.

Hieronder volgt een voorbeeld van hoe een dergelijk maatwerkvoorschrift eruit kan zien. Meer informatie daarover is ook te vinden in de Handreiking Stedelijk waterbeheer onder de Omgevingswet.³

VOORBEELD MAATWERKVOORSCHRIFT

Geachte heer, mevrouw <naam> ,

Wij hebben besloten een maatwerkvoorschrift op grond van artikel 2.13 van het Besluit activiteiten leefomgeving te stellen. Hieronder lichten wij ons besluit toe.

Achtergrond

Activiteit: Lozen bij het sorteren van biologisch geteeld fruit

Artikel 4.773 van het Besluit activiteiten leefomgeving bevat regels over het lozen van afvalwater dat vrijkomt bij het sorteren van biologisch geteeld fruit. In dit artikel wordt voorgeschreven dat het afvalwater wordt geloosd door het gelijkmatig te verspreiden over landbouwgronden.

Artikel 2.13, eerste en tweede lid van het Besluit activiteiten leefomgeving biedt de mogelijkheid om met een maatwerkvoorschrift bepaalde regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving verder in te vullen of om daarvan af te wijken. Op basis van artikel 2.13 kan de gemeente dus afwijken van artikel 4.773 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft de gemeente een aantal regels in het omgevingsplan meegekregen van het Rijk (de bruidsschat). Daaronder waren ook regels over

³ <https://iplo.nl/@247608/handreiking-stedelijk-waterbeheer-omgevingswet/>

lozingen, waarin werd afgeweken van de regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving. Omdat deze regels alleen nodig zijn voor lozingen die al zijn begonnen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet en omdat die lozingen ook in kaart zijn gebracht, heeft de gemeente besloten om die regels niet langer in het omgevingsplan op te nemen, maar om voor de in kaart gebrachte bedrijven een maatwerkvoorschrift te stellen.

Zienswijze

De voorbereiding van deze beschikking heeft plaatsgevonden overeenkomstig hoofdstuk 4 van de Algemene wet bestuursrecht. Van ons plan om een maatwerkvoorschrift te stellen bent u per brief met dagtekening <datum> op de hoogte gebracht. Daarbij bent u in de gelegenheid gesteld om binnen twee weken een zienswijze hiertegen naar voren te brengen. Van deze mogelijkheid heeft u wel/geen gebruik gemaakt.

<indien wel:> Op <datum> ontvingen wij uw zienswijze. Onze reactie op uw zienswijze is opgenomen in de bijlage bij dit besluit. Deze bijlage maakt integraal onderdeel uit van ons besluit. Uw zienswijze geeft geen aanleiding om af te zien van het stellen van een maatwerkvoorschrift.

Besluit maatwerkvoorschrift

Op grond van het bovenstaande gaan wij over tot het stellen van het onderstaande maatwerkvoorschrift:

Activiteit: Lozen bij het sorteren van biologisch geteeld fruit

- In afwijking van artikel 4.773, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, wordt te lozen afvalwater, afkomstig van het sorteren van biologisch geteeld fruit, gelijkmatig verspreid over landbouwgronden of geloosd in een vuilwaterriool.
- Voor het lozen van dat afvalwater in een vuilwaterriool is de emissiegrenswaarde voor opgeloste stoffen 300 mg/l, gemeten in een steekmonster.
- Dit maatwerkvoorschrift vervalt als de lozing wordt gewijzigd.

Motivering

In het Besluit activiteiten leefomgeving zijn de regels voor lozen op bepaalde punten aangescherpt ten opzichte van het oude recht. Zo wordt er vaak nog maar een enkele lozingsroute toegestaan, waar er onder het oude recht meerdere werden toegestaan. Uw bedrijf loosde het afvalwater al voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Deze lozing was toegestaan op grond van het oude recht, maar is op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving niet meer toegestaan. Om uw bedrijf tegemoet te komen, stelt de gemeente dit maatwerkvoorschrift, zodat de lozing nog in de huidige vorm kan worden voortgezet.

Dit maatwerkvoorschrift is echter niet bedoeld als definitieve oplossing voor de lozing. De bedoeling is om de lozing op de langere termijn overeenkomstig het Besluit activiteiten leefomgeving te laten plaatsvinden. Daarom heeft de gemeente besloten om dit maatwerkvoorschrift te laten vervallen zodra de lozing wijzigt. Op dat moment zullen de regels die het Besluit activiteiten leefomgeving over dit onderwerp stelt weer onverkort gelden.

<invullen: een gemotiveerde belangenafweging met betrekking tot de lasten die het maatwerkvoorschrift met zich meebrengt en het te dienen belang>

Hier kan bijvoorbeeld worden ingegaan op het feit dat het gelet op de toenemende droogte niet wenselijk is dat bestaande bedrijven op het vuilwaterriool blijven lozen als zij het water ook over de landbouwgronden kunnen verspreiden.

4.4 Vangnetvergunning bruidsschat schoonwaterriool behouden

In de bruidsschat omgevingsplan is een vangnetvergunning opgenomen voor het lozen in het schoonwaterriool. Het schoonwaterriool is alles wat geen vuilwaterriool is, dus zowel het hemelwaterriool als drainagebuizen. Het betreffende artikel stelt dat het lozen van afvalwater in het schoonwaterriool verboden is zonder omgevingsvergunning, tenzij het lozen op grond van deze afdeling wel wordt toegestaan.

Er zijn verschillende paragrafen in de bruidsschat die alleen maar tot doel hebben om te zorgen dat de lozing van relatief schoon water in het schoonwaterriool niet onder de vangnetvergunningplicht valt. Voor deze lozingen op het schoonwaterriool is dus geen omgevingsvergunning verplicht:

- Lozen van koelwater (par. 22.3.8.4)
- Lozen bij schoonmaken drinkwaterleidingen (par. 22.3.8.8)
- Lozen bij calamiteitenoefeningen (par. 22.3.8.9)
- Recreatieve visvijvers (par. 22.3.12)

Voor deze vangnetvergunning uit de bruidsschat zijn er 3 opties:

- Optie 1: Schrappen en de specifieke zorgplicht centraal zetten
Voor de gevallen waarin een lozing op het schoonwaterriool wordt geconstateerd die de gemeente niet wenselijk vindt, kan de zorgplicht concreter worden gemaakt door deze uit te werken in een maatwerkvoorschrift. Dit geldt niet voor evidente overtredingen, dan handhaaf je direct op overtreding van de specifieke zorgplicht.
- Optie 2: Algemene regels met meldingsplicht of specifieke vergunningplicht
- Optie 3: Artikel behouden zoals het nu is geformuleerd

De betrokken partijen in de Manifestregio geven vooralsnog de voorkeur aan optie 3. Reden hiervoor is onder andere dat vanuit het waterschap het signaal komt dat zij bijvoorbeeld graag de lozing van koud en warm water onder de vergunningplicht willen houden. Op die manier kan worden voorkomen dat er op bepaalde plekken een te grote warmtevracht ontstaat. Mogelijk is er zelfs behoefte aan aanvullende regels voor het lozen van koude/warmte. Verder is men van mening dat er door het artikel te behouden zoals dit nu is geformuleerd niks misgaat. De voorkeur gaat er daarom naar uit om dit artikel over het lozen van koelwater (bruidsschat omgevingsplan 22.3.8.4) voor de zekerheid te behouden.

4.5 Drempelwaarden bruidsschatregels behouden

In het Besluit activiteiten leefomgeving worden voor verschillende activiteiten drempelwaarden gehanteerd. Dit geldt onder andere voor het opslaan van vaste mest, het opslaan van kuilvoer of vaste bijvoedermiddelen, het fokken, houden of trainen van landbouwhuisdieren en andere zoogdieren of vogels. Regels voor de activiteiten onder deze drempelwaarde zijn naar de bruidsschat over gegaan. Deze regels gaan breder dan het lozen van afvalwater en gaan bijvoorbeeld ook over de bodemvoorziening en geur(overlast).

Verschillende gemeenten geven aan dat er veel kleinveehouders in hun gebied zijn. Over het algemeen worden er weinig problemen ervaren, of is dat onbekend. Hoewel het een optie is om de lozingsaspecten uit de regels te schrappen, gaat de voorkeur uit naar het behouden van deze regels. Voor het beschermen van de bodem is het tegengaan van onnodige lozingen van belang. Ook de aspecten geur en bodem zijn belangrijk. Door de regels als geheel te laten staan, is het in ieder geval duidelijk voor initiatiefnemers. Eventueel kunnen de lozingsregels nog worden aangevuld met extra emissiegrenswaarden, als er bepaalde probleemstoffen bij de lozing worden

verwacht. Extra emissiegrenswaarden leiden echter wel tot extra onderzoek door de lozer. Het is dus van belang om hier een bewuste keuze in te maken en te beoordelen of in specifieke situaties een maatwerkvoorschrift voldoet of dat het noodzakelijk is om in de algemene regel een of meerdere emissiegrenswaarden toe te voegen.

5. Hemelwater

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over het lozen van afvloeiend hemelwater, de ligging van afvoerleidingen en het realiseren van waterberging en infiltratie. Een aantal regels hierover is opgenomen in de bruidsschat en kunnen worden aangepast. Maar de regels over bijvoorbeeld waterberging en infiltratie zijn nieuw.

Gelet op de klimaatverandering is het belangrijk om regels op te nemen om wateroverlast, maar ook droogte, te voorkomen of te beperken. De gemeente heeft zelf een watertaak (zorgplicht) op het gebied van hemelwater. In het Water- en Rioleringsprogramma vult de gemeente deze zorgplicht verder in. Het is belangrijk om daarbij ook aan te geven wat de gemeente zelf doet en wat zij verwacht van burgers en bedrijven.⁴

De onderstaande regels zijn een uitwerking van het hemelwaterbeleid dat de gemeente in haar omgevingsvisie en programma heeft opgenomen voor het omgaan met hemelwater.

5.2 Regels voor het lozen van afvloeiend hemelwater

De bruidsschatregel voor het lozen van hemelwater die de gemeente heeft meegekregen in het omgevingsplan, bevat een vertaling van de voorkeursvolgorde voor afvloeiend hemelwater. Dit water wordt bij voorkeur geloosd in of op de bodem of in een schoonwaterriool. Lozen op een vuilwaterriool mag alleen als de andere routes redelijkerwijs niet mogelijk zijn. Een uitzondering is hierbij gemaakt voor huishoudens, zij mogen via alle routes lozen. Deze afweging is in 2007 door het Rijk gemaakt en wordt nog steeds in de regels gehanteerd. Het is inmiddels 15 jaar later, en met nieuwe inzichten in klimaatverandering is het de vraag of je dit als gemeente wil blijven hanteren. Een optie is om de uitzondering voor wonen te schrappen uit het betreffende artikel (art. 22.144 van de bruidsschat omgevingsplan). Het nieuwe artikel komt er dan als volgt uit te zien.

Artikel 5.1 (lozen van afvloeiend hemelwater)

(Bewerking van artikel 22.144 bruidsschat)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater kan afvloeiend hemelwater worden geloosd op of in de bodem of in een schoonwaterriool.
2. Afvloeiend hemelwater wordt alleen in een vuilwaterriool geloosd als het lozen op of in de bodem, in een schoonwaterriool of op een oppervlaktewaterlichaam redelijkerwijs niet mogelijk is.
3. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op het lozen van afvloeiend hemelwater dat afkomstig is van een bodembeschermende voorziening.
4. Het tweede lid is niet van toepassing op het lozen van afvloeiend hemelwater dat al plaatsvond voordat het Activiteitenbesluit milieubeheer of het Besluit lozen buiten inrichtingen op de lozing van toepassing werd.
5. Het tweede lid is ook niet van toepassing op het lozen van afvloeiend hemelwater bij wonen, dat al plaatsvond voordat de Omgevingswet in werking trad.

Toelichting – Artikel 5.1 (lozen van afvloeiend hemelwater)

In artikel 10.29a van de Wet milieubeheer staat de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater. De voorkeursvolgorde is erop gericht om het ontstaan van afvalwater zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Daarbij gaat het om de hoeveelheid water en om de mate van

---

⁴ Het is daarbij belangrijk om ook aan te geven wat de kosten zijn en dat dit wordt doorvertaald in de rioolheffing. En verder is het aan te bevelen om een informatiepagina over dit onderwerp op de website te plaatsen, aangezien burgers niet snel een water- en rioleringsprogramma zullen lezen.

vervuiling van het water. Deze voorkeursvolgorde zal pas in een latere fase omgezet worden naar de Omgevingswet en blijft tot die tijd dus gewoon van toepassing.

De regel die in dit omgevingsplan is opgenomen voor het lozen van afvloeiend hemelwater, is een afgeleide van de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater. Afvloeiend hemelwater wordt bij voorkeur geloosd in of op de bodem, in een schoonwaterriool of op een oppervlaktewaterlichaam. Als dat echt niet mogelijk is, mag het hemelwater worden geloosd in een vuilwaterriool. In het derde lid is opgenomen dat deze regels niet gelden voor het lozen van afvloeiend hemelwater dat afkomstig is van een bodembeschermende voorziening. Het gaat dan bijvoorbeeld om vervuild regenwater dat afkomstig is van wasplaatsen. Door een uitzondering voor deze lozingen op te nemen, geldt voor deze lozingen in de bodem of de schoonwaterriolering de vangnetvergunningplicht van de artikelen 22.268 en 22.269 van de bruidsschat. Op het lozen van dit hemelwater in het vuilwaterriool is de specifieke zorgplicht van toepassing. Als de gemeente in het buitengebied toch eisen wil stellen aan deze lozingen, kan zij hiervoor maatwerkregels opnemen in het omgevingsplan.

Verder staan in het vierde en vijfde lid twee overgangsbepalingen. In het vierde lid is geregeld dat dit artikel niet van toepassing is op lozingen die al plaatsvonden voordat het Activiteitenbesluit milieubeheer of het Besluit lozen buiten inrichtingen op de lozing van toepassing werd. Het vijfde lid gaat over afvloeiend hemelwater bij huishoudens. Onder het oude recht werd voor huishoudens een uitzondering gemaakt, zij mochten via alle routes lozen. Gelet op de effecten van klimaatverandering is deze uitzondering echter niet meer wenselijk. Er is steeds vaker sprake van langdurige neerslag en stortbuien. De capaciteit van het vuilwaterriool is niet toereikend om grote hoeveelheden neerslag te verwerken. Dit kan leiden tot vervuild water dat vanuit de riolering op straat terecht komt. Ook is hemelwater over het algemeen behoorlijk schoon water dat niet via een vuilwaterriool getransporteerd hoeft te worden naar een waterzuivering. Een grote hoeveelheid relatief schoon water is een onnodige extra belasting van waterzuiveringsinstallaties. Voor alle nieuwe lozingen van hemelwater vanaf woningen geldt daarom ook de verplichting om pas te lozen in het vuilwaterriool, als lozen op een andere manier redelijkerwijs niet mogelijk is.

De gemeente kan overigens nog steeds in individuele gevallen met een maatwerkvoorschrift op grond van artikel 22.45 van de bruidsschat eisen dat een bestaande lozing van hemelwater op het vuilwaterriool wordt beëindigd. Bijvoorbeeld als er op een locatie een grote kans op wateroverlast bestaat.

Verder kan hier nog worden opgemerkt dat het lozen van hemelwater op het drukriool niet is toegestaan, ook niet voor huishoudens. Hier is de specifieke zorgplicht van toepassing. Het lozen van hemelwater op de drukriolering is in strijd met het principe 'voorkomen of beperken van het ontstaan van nadelige gevolgen voor het milieu'. De gemeente heeft geen zorgplicht voor het inzamelen van hemelwater in het buitengebied, aangezien de eigenaar in bijna alle gevallen redelijkerwijs in staat is het hemelwater zelf te verwerken.

5.3 Regels voor de ligging van afvoerleidingen

Bouwregels over het aansluiten van hemelwaterleidingen vanaf het perceel vinden op grond van het Bouwbesluit plaats in de vorm van een aansluitvoorschrift. Onder de Omgevingswet is dit via de bruidsschat een maatwerkvoorschrift geworden. In veel gevallen werken gemeenten al met een standaard maatwerkvoorschrift. Het verdient aanbeveling om deze regel om te zetten naar een (gebiedsgerichte) algemene regel. Hieronder staat een voorbeeld van zo'n regel.

Artikel 5.2 (ligging afvoerleidingen op de perceelgrens)

(Bewerking van artikel 22.12 lid 4 bruidsschat)

1. Als hemelwater of grondwater op een openbaar hemelwaterstelsel of openbaar vuilwaterriool kan en mag worden geloosd, ligt in <naam werkingsgebied> de rioolaansluitleiding:
  - a. op de perceelgrens aan de zijde van het perceel waar het openbaar hemelwaterstelsel of openbaar vuilwaterriool is gelegen; en
  - b. met een binnen-onderkant-buisniveau van ten minste <waarde in m> en ten hoogste <waarde in m> onder maaiveld.
2. In afwijking van het eerste lid wordt hemelwater in <naam werkingsgebied> ter plaatse van de perceelgrens geloosd via een voorziening voor bovengrondse waterafvoer op maaiveldniveau.

Toelichting – Artikel 5.2 (ligging afvoerleidingen op de perceelgrens)

Het is wenselijk om voor ondergrondse afvoer een algemene regel op te nemen in het omgevingsplan. Dit voorkomt dat er voor elke situatie een nieuw maatwerkvoorschrift moet worden opgesteld. Het gaat immers om veel voorkomende vergelijkbare gevallen. De algemene regel geeft aan op welke locatie en diepte de aansluiting moet komen en welke diameter de buis moet hebben. In het eerste lid is hieraan ook een werkingsgebied gekoppeld. Op die manier kan per gebied worden gedifferentieerd indien wenselijk.

De keuze voor bovengrondse afvoer is nog meer gebiedsspecifiek. In sommige wijken is het bijvoorbeeld wenselijk om water bovengronds via een goot naar een publieke wadi af te voeren. Daarom is aan het tweede lid ook een werkingsgebied toegevoegd. Verder wordt hier bewust gesproken van 'voorziening' omdat er verschillende mogelijkheden zijn voor bovengrondse afvoer.

5.4 Regels voor waterberging en infiltratie

Door klimaatverandering is steeds vaker sprake van periodes van droogte, langdurige neerslag en stortbuien. De capaciteit van de openbare riolering is niet altijd toereikend om deze extreme hoeveelheden neerslag te verwerken. Dit kan leiden tot schade aan gebouwen en infrastructuur. Daarnaast is tijdens periodes van droogte juist behoefte aan extra water. In principe zijn perceeleigenaren zelf verantwoordelijk voor het verwerken van afvloeiend hemelwater op particuliere percelen. Dit is anders als het niet redelijk is om te verlangen het hemelwater zelf af te voeren.

Om overbelasting van de openbare riolering te voorkomen, is het belangrijk dat particulieren zo goed mogelijk omgaan met het te verwerken hemelwater. Dit kan per gebied verschillen en is in eerste instantie gericht op het hergebruiken of infiltreren van het hemelwater. Er zijn echter ook gebieden waar het nodig is om het hemelwater langer op eigen terrein vast te houden en daarna vertraagd af te voeren of te infiltreren om verdroging te voorkomen. In het onderstaande artikel is vanaf het tweede lid geregeld in welke gevallen particulieren een waterberging moeten aanleggen en waar deze aan moet voldoen.

Dit zijn nieuwe artikelen die nu niet voorkomen in de bruidsschat. Er hoeven in dit geval dus geen artikelen uit de bruidsschat te worden geschrapt.

Artikel 5.3 (verwerken van hemelwater)

1. Met het oog op het beperken van wateroverlast en droogte wordt hemelwater op ieder perceel zo veel mogelijk verwerkt volgens de voorkeursvolgorde hergebruiken, infiltreren of bergen.
2. In het hemelwaterbergingsgebied wordt op ieder perceel een hemelwaterberging aangebracht en in stand gehouden.
3. De minimale capaciteit van de hemelwaterberging is:

- a. <x> mm per m² verhard oppervlak in <deelgebied 1>; en
  - b. <y> mm per m² verhard oppervlak in <deelgebied 2>.
4. De hemelwaterberging wordt zo ontworpen en in stand gehouden dat deze tussen <y> en <z> dagen weer voor 90% beschikbaar is.
  5. Met het oog op een duurzame instandhouding wordt de waterberging zo ontworpen en aangelegd dat deze gereinigd en geïnspecteerd kan worden.
  6. De hoeveelheid hemelwater die niet kan worden geborgen in de hemelwaterberging, wordt bovengronds afgevoerd naar de openbare ruimte.
  7. Het in de hemelwaterberging opgevangen water wordt bij voorkeur hergebruikt of geïnfiltreerd.
  8. Het college kan een omgevingsvergunning verlenen voor afwijken van de verplichting om een hemelwaterberging aan te brengen, voor zover het aanbrengen van de hemelwaterberging redelijkerwijs niet mogelijk is.

Toelichting – Artikel 5.3 (verwerken van hemelwater)

Door klimaatverandering is steeds vaker sprake van periodes van droogte, langdurige neerslag en stortbuien. De capaciteit van de openbare riolering is niet altijd toereikend om deze extreme hoeveelheden neerslag te verwerken. Dit kan leiden tot ernstige wateroverlast en tot schade aan gebouwen en infrastructuur. Daarnaast is tijdens periodes van droogte juist behoefte aan extra water. In principe zijn perceeleigenaren zelf verantwoordelijk voor het lozen van afvloeiend hemelwater vanaf particuliere percelen. Dit is anders als het niet redelijk is om te verlangen het hemelwater zelf af te voeren.

Om de verwerking van hemelwater structureel in goede banen te leiden, heeft de gemeente haar visie over dit onderwerp opgenomen in de <citeertitel omgevingsvisie of programma>. Het beleid is gericht op het zo veel mogelijk hergebruiken, infiltreren en bergen (in die volgorde). Het hergebruiken of infiltreren van water wordt door de gemeente zo veel mogelijk gestimuleerd, maar niet juridisch afgedwongen. Er zijn echter ook gebieden met een dusdanig grote overlast dat het wenselijk is om het bergen van water juridisch af te dwingen. Het bergen van water heeft in dit artikel dan ook een wat meer verplichtend karakter en houdt in dat er gebieden worden aangewezen als zogenaamd 'hemelwaterbergingsgebied'. In deze gebieden moet in beginsel een hemelwaterberging worden aangelegd en in stand gehouden. De gemeente stimuleert perceeleigenaren in eerste instantie om dit zelf te regelen door voorlichting en technisch advies. De regels hierover in het omgevingsplan moeten als sluitstuk van dit proces worden beschouwd.

Via de regel om in waterbergingsgebieden een minimale waterbergingscapaciteit van x mm per vierkante meter verhard oppervlak aan te leggen en in stand te houden, wordt hemelwater langer vastgehouden op eigen terrein. Op die manier wordt de belasting op de openbare riolering geleidelijk aan teruggebracht. De benodigde waterbergingscapaciteit kan op verschillende manieren worden gerealiseerd. Voorbeelden zijn het ingraven van infiltratiekratten of een grindbed, het aanleggen van een verdiept gedeelte in de tuin, het aanleggen van een groen dak of het plaatsen van een of meer regentonnen. Een combinatie van waterbergende voorzieningen is ook mogelijk. Bij het berekenen van het bergende volume van een grindbed moet rekening worden gehouden met het volume dat het grind zelf inneemt.

In het vierde lid is geregeld dat de waterberging na een bepaald aantal dagen weer voor 90% beschikbaar moet zijn. Door het water vertraagd af te voeren, verdeeld over een aantal dagen, wordt gezorgd dat de hemelwaterberging weer beschikbaar is voor het opvangen van een volgende bui, terwijl wateroverlast wel wordt voorkomen.

In het vijfde lid staat dat een waterberging goed te reinigen moet zijn en er een mogelijkheid moet zijn om de waterberging te inspecteren. Dit bevordert de duurzaam instandhouding van de waterberging. Een reinigingsservice moet via een bepaald punt in de waterberging kunnen komen om de berging te onderhouden. De leverancier van de waterberging kan adviseren over de technische eisen die hiervoor nodig zijn.

In bepaalde gevallen is de hemelwaterberging niet toereikend om al het hemelwater op te vangen, bijvoorbeeld bij hevige neerslag in een korte tijd. In het zesde lid is geregeld dat dit water dan ten eerste via een voorziening voor bovengrondse afvoer wordt afgevoerd, bijvoorbeeld via een open of bedekte goot. Bij de aanleg van een bovengrondse afvoer moet rekening worden gehouden met voldoende afschot zodat het opgevangen hemelwater in de juiste richting afstroomt. In <de omgevingsvisie / het programma> is opgenomen dat de gemeente zorgt voor openbare voorzieningen voor het verwerken van echt hevige buien. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de vorm van verlaagde gedeelten in de openbare ruimte.

In het zevende lid is geregeld dat het de bedoeling is om het opgevangen water te hergebruiken of te infiltreren. Dit heeft een positief effect voor tijden van droogte. Infiltratie kan door middel van het ingraven van infiltratiekratten of een grindbed. Bij het berekenen van het bergende volume van een grindbed moet rekening worden gehouden met het volume dat het grind zelf inneemt. Het oppervlak van het aan te leggen grindbed kan als volgt worden berekend:

$$\text{oppervlak grindbed} = \text{oppervlak verhard oppervlak} \times 0,343$$

Hierbij is uitgegaan van een grindbed met een diepte van 0,5 m en grind dat een porositeit (open ruimte) heeft van 35%.

Soms is het realiseren van een waterberging te ingewikkeld of zelfs onmogelijk. Bijvoorbeeld als de doorlatendheid van de bodem slecht is of als de grondwaterstand erg hoog is op de (enige) locatie waar plek is voor een waterberging. Voor die gevallen is in het achtste lid geregeld dat met een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van de verplichting om een waterberging aan te leggen. In de omgevingsvergunning worden dan alternatieve maatregelen om wateroverlast te voorkomen vastgelegd.

Digitaal Stelsel Omgevingswet: werkingsgebieden voor hemelwater

In het nieuwe stelsel kan gebruik worden gemaakt van zogenaamde digitale werkingsgebieden. Regels in het omgevingsplan worden gekoppeld aan zo'n digitaal werkingsgebied. Met een klik op de kaart kan een initiatiefnemer dan via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zien welke regels gelden in een bepaald gebied.

Voor hemelwater kan er (optioneel) gewerkt worden met gebiedsgerichte regels en de daarbij behorende werkingsgebieden:

- **Lozingsregels:** Het lozen van hemelwater op de vuilwaterriolering kan in specifieke gebieden verboden worden omdat de capaciteit van het rioelstelsel ontoereikend is of omdat de gemeente een schoonwaterriool heeft aangelegd.
- **Bovengrondse afvoer:** In sommige wijken is het wenselijk om water bovengronds via een goot naar een publieke wadi af te voeren.
- **Waterberging en infiltratie:** In sommige wijken is de gemeente afhankelijk van een bijdrage van het particuliere terrein om wateroverlast of verdroging te voorkomen. In dat geval kunnen gebiedsgerichte regels gelden over de aanleg van een waterberging of infiltratievoorziening.

6. Grondwater

6.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over een aantal specifieke onderwerpen, waarbij grondwater wordt geloosd. In paragraaf 6.2 komt het lozen van grondwater bij ontwatering aan de orde. Paragraaf 6.3 gaat over het lozen van spoelwater bij bodemenergiesystemen. Paragraaf 6.4 gaat in op bronbemaling en infiltreren. In paragraaf 6.5 wordt het lozen van bemalingswater bij hevige regenval besproken. En in paragraaf 6.6 komt tenslotte nog het lozen van grondwater bij saneringen kort aan de orde.

Voor een aantal onderwerpen waarbij sprake is van het lozen van grondwater staan er regels in de bruidsschat. In de betreffende paragrafen wordt daarbij ingegaan hoe deze bruidsschatartikelen kunnen worden aangepast, zodat deze beter aansluiten op de lokale praktijk. Een deel van de onderwerpen in dit hoofdstuk is echter nieuw.

6.2 Regels voor het lozen van grondwater bij ontwatering

Voor grondwater dat vrijkomt bij ontwatering zijn in de bruidsschat (art. 22.140) twee lozingsroutes gedefinieerd, namelijk het lozen op of in de bodem of in een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater (vuilwaterriool of schoonwaterriool). Daarbij zijn voor het lozen op het schoonwaterriool emissiegrenswaarden voor onopgeloste stoffen en ijzer gegeven. Voor het lozen op het vuilwaterriool gelden alleen emissiegrenswaarden voor onopgeloste stoffen. Verder is er een belangrijke beperking in tijdsduur en hoeveelheid: het lozen op een vuilwaterriool mag niet langer duren dan 8 weken en de geloosde hoeveelheid mag niet meer zijn dan 5 m³/u.

Het is aan te bevelen om dit soort lozingen gebiedsgericht te benaderen. Dat speelt met name een rol bij het lozen van grondwater in het vuilwaterriool. Niet alle vuilwaterstelsels binnen de gemeente hebben dezelfde capaciteit. In bepaalde gebieden kan het riool wellicht een grotere hoeveelheid verwerken dan 5 m³/u, maar in andere gebieden juist minder. Door het opnemen van gebiedsgerichte regels kun je hier goed op sturen. Dit kan op twee manieren: gebruikmaken van een 'normwaarde' of per gebied een afzonderlijk lid introduceren met de bijbehorende waarde. Onderstaand zijn beide varianten uitgewerkt. Verder is ook een voorkeursvolgorde voor het te lozen water toegevoegd. En voor lozingen in het schoonwaterriool is het aan te bevelen om een maximaal debiet op te nemen en aanvullende emissiegrenswaarden. Tenslotte is de voormalige uitzondering voor wonen geschrapt en omgezet in overgangsrecht voor lozingen die zijn aangevangen voor inwerkingtreding van de Omgevingswet.

NB: lozen van grondwater bij ontwatering moet worden onderscheiden van lozen van grondwater bij bodem- of grondwatersaneringen. Op lozingen bij saneringen is artikel 22.139 van de bruidsschat van toepassing. In dat artikel staan voor meer stoffen emissiegrenswaarden. Bovendien geldt er op grond van artikel 22.138 van de bruidsschat geen verkorte termijn voor de informatieplicht van 5 dagen, maar de reguliere termijn van 4 weken. Bij de omzetting van artikel 22.139 van de bruidsschat kunnen eventueel emissiegrenswaarden voor nog meer stoffen worden opgenomen (bijvoorbeeld uit de lijst die is opgenomen in bijlage XIX van het Besluit kwaliteit leefomgeving). Daarbij moet wel worden bedacht dat dit leidt tot extra kosten voor onderzoek door de lozer.

Artikel 6.1 (lozen van grondwater bij ontwatering) – variant 1

(Bewerking van artikel 22.140 bruidsschat)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt grondwater bij ontwatering in het <werkingsgebied gescheiden riolering>, dat niet afkomstig is van een bodemsanering, een

grondwatersanering of een onderzoek voorafgaand aan een bodemsanering of grondwatersanering en dat geen drainagewater als bedoeld in paragraaf 4.77 van het Besluit activiteiten leefomgeving is, geloosd op of in de bodem of in het schoonwaterriool.

2. Voor het lozen van dat grondwater in een schoonwaterriool is de geloosde hoeveelheid in het <werkingsgebied x> ten hoogste <y> m³/u.

3. Voor het lozen van dat grondwater in een schoonwaterriool is de emissiegrenswaarde voor onopgeloste stoffen <x> mg/l en voor ijzer <y> mg/l, gemeten in een steekmonster.

4. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt grondwater bij ontwatering in het <werkingsgebied drukriolering>, dat niet afkomstig is van een bodemsanering, een grondwatersanering of een onderzoek voorafgaand aan een bodemsanering of grondwatersanering en dat geen drainagewater als bedoeld in paragraaf 4.77 van het Besluit activiteiten leefomgeving is, geloosd op of in de bodem.

5. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt grondwater bij ontwatering in het <werkingsgebied vuilwaterriool>, dat niet afkomstig is van een bodemsanering, een grondwatersanering of een onderzoek voorafgaand aan een bodemsanering of grondwatersanering en dat geen drainagewater als bedoeld in paragraaf 4.77 van het Besluit activiteiten leefomgeving is, geloosd op of in de bodem of in het vuilwaterriool.

6. Voor het lozen van dat grondwater in een vuilwaterriool is de emissiegrenswaarde voor onopgeloste stoffen 300 mg/l.

7. Het lozen van dat grondwater in een vuilwaterriool duurt niet langer dan 8 weken en de geloosde hoeveelheid is ten hoogste <normwaarde>.

8. Dit artikel is niet van toepassing op:

- a. lozingen van grondwater afkomstig van ontwatering bij wonen die zijn aangevangen voor inwerkingtreding van de Omgevingswet; en
- b. lozingen van grondwater in overeenstemming met de waterschapsverordening.

Toelichting – Artikel 6.1 (lozen van grondwater bij ontwatering) - variant 1

Dit artikel is ten opzichte van de voormalige rijksregels gebiedsspecifiek gemaakt en er is gekozen voor een duidelijke voorkeursvolgorde. Dit voorkomt dat de gemeente steeds een maatwerkvoorschrift moet stellen voor individuele gevallen. Door het stellen van een gebiedsspecifieke maatwerkregel in het omgevingsplan wordt dit probleem ondervangen.

Het eerste lid gaat over de lozingen in gebieden waar een gescheiden rioolstelsel aanwezig is. Het relatief schone grondwater dat vrijkomt bij ontwatering kan in deze gebieden zowel op of in de bodem worden geloosd of worden afgevoerd via een schoonwaterriool.

In het tweede lid is een maximaal debiet opgenomen voor de te lozen hoeveelheid grondwater. Dit is met name van belang als schoonwaterriolering is aangesloten op een infiltratievoorziening. Voor die gevallen kan een debiet worden opgenomen afhankelijk van de infiltratiesnelheid van de betreffende voorziening. Het werkingsgebied is dan gericht op 'schoonwaterriolering aangesloten op een infiltratievoorziening' met daaraan gekoppeld dan een bepaald debiet.

In het derde lid zijn emissiegrenswaarden opgenomen voor lozing in het schoonwaterriool. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat ijzerrijk water een infiltratievoorziening onbedoeld kan verstoppen. Afhankelijk van het gebied zijn daarom aanvullende emissiegrenswaarden opgenomen.

In het vierde lid zijn de lozingen geregeld in gebieden waar drukriolering ligt. Het is niet gewenst dat het relatief schone grondwater wordt geloosd in de drukriolering. Deze riolering is vooral bedoeld voor het verwerken van huishoudelijk afvalwater. In deze gebieden is het wenselijk dat het vrijgekomen grondwater wordt geloosd op of in de bodem.

Voor grondwaterlozingen in gebieden waar alleen een vuilwaterriool ligt, is de voorkeursvolgorde lozen op of in de bodem en als dat niet mogelijk is in het vuilwaterriool. Dat is geregeld in het vijfde lid. Ook hiervoor zijn emissiegrenswaarden opgenomen in het zesde lid.

In het zevende lid is een tijdsduur opgenomen van acht weken voor de lozing en een zogenaamde 'normwaarde'. Dit is een waarde die is opgenomen in een geometrisch informatieobject. Als een initiatiefnemer een locatie aanklikt op de digitale kaart in het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt de normwaarde zichtbaar die voor de betreffende locatie geldt. Op deze manier heeft de gemeente dus per gebied vastgelegd wat het maximale lozingsdebiet op de betreffende locatie is.

In het achtste lid is overgangsrecht opgenomen voor lozingen van grondwater bij ontwatering voor wonen. Voorheen waren de eisen aan lozen van grondwater bij ontwatering uitgezonderd voor woningen. Bij woningen kon dit water dus in alle gevallen worden geloosd in het vuilwaterriool. Dit is echter niet gewenst en daarom is deze uitzondering voor wonen geschrapt. Alleen de lozingen die zijn aangevangen voor inwerkingtreding van de Omgevingswet mogen nog worden geloosd in het vuilwaterriool. Lozingen van een latere datum moeten voldoen aan de nieuwe regels. Daarnaast is geregeld dat dit artikel niet van toepassing is op lozingen van grondwater die in overeenstemming zijn met de waterschapsverordening. In de waterschapsverordening wordt het lozen van grondwater in het oppervlaktewater onder voorwaarden toegestaan.

Artikel 6.1 (lozen van grondwater bij ontwatering) – variant 2

(Bewerking van artikel 22.140 bruidsschat)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt grondwater bij ontwatering in het <werkingsgebied gescheiden riolering>, dat niet afkomstig is van een bodemsanering, een grondwatersanering of een onderzoek voorafgaand aan een bodemsanering of grondwatersanering en dat geen drainagewater als bedoeld in paragraaf 4.77 van het Besluit activiteiten leefomgeving is, geloosd op of in de bodem of in het schoonwaterriool.
2. Voor het lozen van dat grondwater in een schoonwaterriool is de geloosde hoeveelheid in het <werkingsgebied x> ten hoogste <y> m³/u.
3. Voor het lozen van dat grondwater in een schoonwaterriool is de emissiegrenswaarde voor onopgeloste stoffen <x> mg/l en voor ijzer <y> mg/l, gemeten in een steekmonster.
4. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt grondwater bij ontwatering in het <werkingsgebied drukriolering>, dat niet afkomstig is van een bodemsanering, een grondwatersanering of een onderzoek voorafgaand aan een bodemsanering of grondwatersanering en dat geen drainagewater als bedoeld in paragraaf 4.77 van het Besluit activiteiten leefomgeving is, geloosd op of in de bodem.
5. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt grondwater bij ontwatering in het <werkingsgebied vuilwaterriool>, dat niet afkomstig is van een bodemsanering, een grondwatersanering of een onderzoek voorafgaand aan een bodemsanering of grondwatersanering en dat geen drainagewater als bedoeld in paragraaf 4.77 van het Besluit activiteiten leefomgeving is, geloosd op of in de bodem of in het vuilwaterriool.
6. Voor het lozen van dat grondwater in een vuilwaterriool is de emissiegrenswaarde voor onopgeloste stoffen 300 mg/l.
7. Het lozen van dat grondwater in een vuilwaterriool duurt niet langer dan 8 weken.
8. De geloosde hoeveelheid is in [gebied A] ten hoogste [x] m³/u.
9. De geloosde hoeveelheid is in [gebied B] ten hoogste [y] m³/u.
[etc.]
10. Dit artikel is niet van toepassing op:

- a. lozingen van grondwater afkomstig van ontwatering bij wonen die zijn aangevangen voor inwerkingtreding van de Omgevingswet; en
- b. lozingen van grondwater in overeenstemming met de waterschapsverordening.

Toelichting – Artikel 6.1 (lozen van grondwater bij ontwatering) - variant 2

Dit artikel is ten opzichte van de voormalige rijksregels gebiedsspecifiek gemaakt en er is gekozen voor een duidelijke voorkeursvolgorde. Dit voorkomt dat de gemeente steeds een maatwerkvoorschrift moet stellen voor individuele gevallen. Door het stellen van een gebiedsspecifieke maatwerkregel in het omgevingsplan wordt dit probleem ondervangen.

Het eerste lid gaat over de lozingen in gebieden waar een gescheiden rioolstelsel aanwezig is. Het relatief schone grondwater dat vrijkomt bij ontwatering kan in deze gebieden zowel op of in de bodem worden geloosd of worden afgevoerd via een schoonwaterriool.

In het tweede lid is een maximaal debiet opgenomen voor de te lozen hoeveelheid grondwater. Dit is met name van belang als schoonwaterriolerig is aangesloten op een infiltratievoorziening. Voor die gevallen kan een debiet worden opgenomen afhankelijk van de infiltratiesnelheid van de betreffende voorziening. Het werkingsgebied is dan gericht op 'schoonwaterriolerig aangesloten op een infiltratievoorziening' met daaraan gekoppeld dan een bepaald debiet.

In het derde lid zijn emissiegrenswaarden opgenomen voor lozing in het schoonwaterriool. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat ijzerrijk water de infiltratievoorziening onbedoeld kan verstopen. Afhankelijk van het gebied zijn daarom aanvullende emissiegrenswaarden opgenomen.

In het vierde lid zijn de lozingen geregeld in gebieden waar drukriolerig ligt. Het is niet gewenst dat het relatief schone grondwater wordt geloosd in de drukriolerig. Deze riolerig is vooral bedoeld voor het verwerken van huishoudelijk afvalwater. In deze gebieden is het wenselijk dat het vrijgekomen grondwater wordt geloosd op of in de bodem.

Voor grondwaterlozingen in gebieden waar alleen een vuilwaterriool ligt, is de voorkeursvolgorde lozen op of in de bodem en als dat niet mogelijk is in het vuilwaterriool. Dat is geregeld in het vijfde lid. Ook hiervoor zijn emissiegrenswaarden opgenomen in het zesde lid.

In het zevende lid is de tijdsduur voor de lozing opgenomen. En vanaf het achtste lid is per gebied aangegeven wat de geloosde hoeveelheid grondwater mag zijn. Als een initiatiefnemer een locatie aanklikt op de digitale kaart in het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt de waarde zichtbaar die voor de betreffende locatie geldt. Op deze manier heeft de gemeente dus per gebied vastgelegd wat het maximale lozingsdebiet op de betreffende locatie is.

In het tiende lid is overgangsrecht opgenomen voor lozingen van grondwater bij ontwatering voor wonen. Voorheen waren de eisen aan lozen van grondwater bij ontwatering uitgezonderd voor woningen. Bij woningen kon dit water dus in alle gevallen worden geloosd in het vuilwaterriool. Dit is echter niet gewenst en daarom is deze uitzondering voor wonen geschrapt. Alleen de lozingen die zijn aangevangen voor inwerkingtreding van de Omgevingswet mogen nog worden geloosd in het vuilwaterriool. Lozingen van een latere datum moeten voldoen aan de nieuwe regels. Daarnaast is geregeld dat dit artikel niet van toepassing is op lozingen van grondwater die in overeenstemming zijn met de waterschapsverordening. In de waterschapsverordening wordt het lozen van grondwater in het oppervlaktewater onder voorwaarden toegestaan.

6.3 Regels voor het lozen van spoelwater bij bodemenergiesystemen

Deze paragraaf gaat over het lozen van spoelwater bij bodemenergiesystemen. Vanwege de energietransitie wordt de aanleg van bodemenergiesystemen steeds belangrijker. Dit zijn systemen die worden gebruikt voor de duurzame verwarming of koeling van gebouwen. Er zijn open en gesloten systemen. Bij open systemen wordt grondwater onttrokken en na gebruik in de bodem teruggebracht. Bij gesloten systemen vindt geen direct contact met het grondwater plaats, daar is sprake van een gesloten circuit van leidingen. Onder de Omgevingswet is de aanleg en het gebruik van beide systemen aangewezen als milieubelastende activiteit. Ook de lozingen die in dit kader plaatsvinden, vallen onder de milieubelastende activiteit. Dit staat in het Besluit activiteiten leefomgeving.

Open bodemenergiesystemen

Lozingen bij open systemen betreffen het boorwater dat vrijkomt bij de aanleg en het spoelwater waarmee het systeem wordt gereinigd. Het bevoegd gezag voor zowel de aanleg als het gebruik van een open bodemenergiesysteem, inclusief eventuele lozingen in de bodem of de riolering, is de provincie. Als er wordt geloosd op oppervlaktewater, is een omgevingsvergunning voor de lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam vereist. Bevoegd gezag hiervoor is de waterbeheerder. De gemeente is bij lozingen afkomstig van open bodemenergiesystemen dus niet in beeld, tenzij de gemeente maatwerkregels over het lozen in de bodem of de riolering opneemt in het omgevingsplan. In dat laatste geval is de gemeente zelf bevoegd voor toezicht en handhaving op de maatwerkregels in het omgevingsplan.

Gesloten bodemenergiesystemen

Ook bij gesloten systemen is sprake van boorwater dat vrijkomt bij de installatie van het systeem. Bij het onderhoud ontstaat echter geen afvalwater dat moet worden geloosd. Op grond van artikel 4.1140 Besluit activiteiten leefomgeving wordt het te lozen spoelwater afkomstig van het aanleggen van een gesloten systeem geloosd in een vuilwaterriool of op of in de bodem. Op grond van het tweede lid van dit artikel kan de gemeente echter een maatwerkvoorschrift stellen waarin een andere lozingsroute wordt toegestaan. Verder staan er algemene regels in het Bal voor gesloten systemen. Dit is echter geen uitputtende regeling en de gemeente kan hierop dan ook aanvullende regels stellen via een maatwerkvoorschrift.

Als lozing op het schoonwaterriool bij maatwerkvoorschrift wordt toegestaan, kunnen daarin bijvoorbeeld de onderstaande eisen worden opgenomen:

1. Het te lozen afvalwater mag uitsluitend bestaan uit de volgende waterstromen en mag alleen via de in onderstaande tabel vastgelegde meet-/lozingspunten geloosd worden.

Tabel Soorten (afval)waterstromen en meet-/lozingspunten

Afvalwaterstroom	Meetpunt	Lozingspuntnummer
Spuiwater tijdens aanbrengen van de bodemlussen bij aanleg	X	Y

2. In het afvalwater gemeten ter plaatse van <lozingspunt x> en <meetpunt y> moet worden voldaan aan de waarden van de in onderstaande tabel genoemde stoffen:

Tabel Lozingspunt en Meetpunt

Parameter	Waarde in enig steekmonster
Onopgeloste stoffen	≤ 50 milligram per liter
IJzer	≤ 5 milligram per liter
Chloride	≤ 200 milligram per liter
Zuurstof	≥ 5 milligram per liter

Ook is het mogelijk om bij maatwerkvoorschrift bijvoorbeeld per bemalingsgebied een debiet op te leggen voor lozingen op het vuilwaterriool:

1. Het te lozen afvalwater mag een totale hoeveelheid van <x> m³ en <y> m³/uur niet overschrijden.

Steeds vaker zijn er grote woningbouwprojecten waarbij veel gesloten bodemenergiesystemen worden aangelegd. Indien gewenst, kunnen daarvoor bij maatwerkvoorschrift aanvullende regels worden gesteld, bijvoorbeeld in de vorm van limiteren of bufferen van grondwaterlozingen. Navraag leert dat er op dit moment bij de deelnemende gemeenten in de praktijk op dit punt geen problemen worden ervaren. In deze bouwsteen wordt hier dan ook niet verder op ingegaan.

6.4 Regels bij bronbemaling en infiltreren

Met het oog op het voorkomen van droogte, is het van belang om water beschikbaar te hebben voor infiltratie in droge tijden. Veel waterschappen hebben in hun waterschapsverordening regels gesteld voor grondwateronttrekkingen voor beregening en bevoeiing. Waterschap Vallei en Veluwe heeft bijvoorbeeld een vergunningplicht voor gebieden met een functie natte landnatuur inclusief hydrologische beschermingszones bij onttrekkingen van meer dan 10 m³/u en voor andere gebieden bij onttrekkingen van meer dan 100 m³/u. Daarnaast heeft het waterschap een vergunningplicht ingesteld voor grondwateronttrekkingen bij bouwputbemalingen als het gaat om onttrekkingen van meer dan 3000 m³ per dag, die langer duren dan 6 maanden of die de grondwaterstand meer dan 0,5 m onder het gewenste ontgravingsniveau verlagen. Het is belangrijk om de regels voor onttrekkingen bij bouwputbemaling in samenhang te bekijken met de regels voor beregening en bevoeiing. Als bijvoorbeeld bij de regels voor bouwputbemaling een verplichting tot retourbemaling wordt toegevoegd, wordt dit water vastgehouden voor droge gebieden/tijden. Hieronder staat een voorbeeld van een regel waarbij retourbemaling verplicht wordt gesteld in de waterschapsverordening. Dit kan als algemene regel worden opgenomen in de paragraaf over bouwputbemalingen.

Artikel 6.2 (retourbemaling)

Met het oog op het voorkomen van droogte wordt het onttrokken grondwater bij bouwputbemalingen in <naam werkingsgebied> teruggebracht in hetzelfde watervoerende pakket als waaraan het is onttrokken.

Toelichting – Artikel 6.2 (retourbemaling)

Dit artikel bevat de verplichting om bij bronneringen het onttrokken grondwater terug te brengen in de bodem. Daarmee blijft het grondwater beschikbaar voor bijvoorbeeld beregening in droge perioden. Deze verplichting sluit aan op de visie die het waterschap samen met de gemeenten heeft ontwikkeld over het omgaan met klimaatverandering, waaronder het bestrijden van droogte. Uit die visie vloeit bijvoorbeeld ook voort dat afvloeiend hemelwater zo veel mogelijk wordt

geïnfiltreerd. Ook dat is een middel om te zorgen dat er voldoende grondwater beschikbaar blijft voor droge perioden.

Deze algemene regel geldt zowel voor vergunningplichtig als vergunningvrije bronbemalingen.

6.5 Lozen van bemalingswater (grondwater) bij hevige regenval

Als er sprake is van hevige regenval is het soms wenselijk dat er geen bemalingswater wordt geloosd en er dus wordt gestopt met bemalen. Als het bronneringswater namelijk wordt geloosd op een gemengd rioolstelsel of hemelwaterstelsel kan deze overbelast raken. Met het oog op het voorkomen van wateroverlast is het dan wenselijk om de bronnering tijdelijk uit te schakelen. Een manier waarop dit kan worden vormgegeven is de neerslaghoeveelheid te kwantificeren. Hieronder staat een voorbeeld van een dergelijke regel. Dit is een nieuw artikel dat nu niet voorkomt in de bruidsschat. Er hoeven in dit geval dus geen artikelen uit de bruidsschat te worden geschrapd.

Ook is het mogelijk om een artikel op te nemen over een zogenaamde 'bijzondere omstandigheid'. In dit geval is dat het tijdelijk kunnen laten stoppen van het lozen van bemalingswater wanneer sprake is van (dreigende) overbelasting van de gemeentelijke riolering. Door klimaatverandering is steeds vaker sprake van hevige regenval. In een dergelijke situatie is het van belang dat het bevoegd gezag de mogelijkheid heeft om zo snel mogelijk actie te ondernemen om erger te voorkomen. Hieronder staat een voorbeeld van een dergelijke regel. Ook dit is een nieuw artikel dat nu niet voorkomt in de bruidsschat.

Artikel 6.3 (bemalingsstop)

Met het oog op het voorkomen van wateroverlast vindt er in het <naam werkingsgebied> geen bemaling plaats bij regenval van meer dan <x> mm/uur.

Toelichting - Artikel 6.3 (bemalingsstop)

Door klimaatverandering is steeds vaker sprake van stortbuien en langdurige regenval. In die gevallen kan het wenselijk dat er geen bemaling plaatsvindt zodat er geen bemalingswater wordt geloosd. Hierdoor wordt voorkomen dat de openbare riolering overbelast raakt of dreigt overbelast te raken. Of de riolering in gevaar komt, zal per gebied verschillen. Daarom is in dit artikel een werkingsgebied opgenomen zodat per gebied kan worden gedifferentieerd. Verder is de neerslaghoeveelheid ook als variabele weergegeven. In het ene gebied is misschien 10 mm/uur al te veel terwijl in een ander gebied pas problemen ontstaan bij 20 of 30 mm/uur.

Overigens is ook altijd de specifieke zorgplicht van toepassing. Dit houdt in dat handhaving, en dus een bemalingsstop opleggen, altijd mogelijk is als de zorgplicht wordt overtreden.

Artikel 6.4 (aanwijzing bijzondere omstandigheid)

Een bijzondere omstandigheid als bedoeld in artikel 19.0 van de Omgevingswet is overbelasting en dreigende overbelasting van de openbare riolering.

Toelichting – Artikel 6.4 (aanwijzing bijzondere omstandigheid)

Op grond van artikel 19.0 van de Omgevingswet kan de gemeente bijzondere omstandigheden aanwijzen. In dit verband wordt ook wel gesproken over calamiteiten, maar daar hoeft niet altijd direct sprake van te zijn. Het specifiek benoemen van de bijzondere omstandigheid biedt vervolgens de grondslag om regels te stellen die directe werking hebben als de bijzondere omstandigheid zich voordoet.

Artikel 6.5 (algeheel verbod bij bijzondere omstandigheid)

1. Het bevoegd gezag kan bij besluit als bedoeld in artikel 19.0 van de Omgevingswet bepalen dat zich een bijzondere omstandigheid voordoet en zo nodig, in afwijking van verleende omgevingsvergunningen of andere geldende besluiten, bepalen dat het lozen van bemalingswater op de openbare riolering tijdelijk is verboden. In het besluit staat voor welke locatie en voor welke periode het lozingsverbod geldt.
2. Het besluit wordt onverwijld ingetrokken als het bevoegd gezag instandhouding daarvan niet langer noodzakelijk vindt.
3. Het besluit wordt elektronisch bekend gemaakt, of op andere geschikte wijze.

Toelichting – Artikel 6.5 (algeheel verbod bij bijzondere omstandigheid)

Dit artikel is gericht op een gebeurtenis die afwijkt van het normale verloop van lozingsactiviteiten en die de fysieke leefomgeving nadelig beïnvloedt. Door klimaatverandering is steeds vaker sprake van stortbuien of langdurige regenval. Het is niet altijd te voorspellen wanneer welke situatie zich zal voordoen. Om die reden is het belangrijk dat het bevoegd gezag in bepaalde gevallen snel een beslissing kan nemen om overbelasting van de riolering te voorkomen of om dit zoveel mogelijk te beperken. Als de doelmatige werking van de riolering, maar ook de zuivering, wordt belemmerd, moet een lozing per direct kunnen worden gestopt door het bevoegd gezag.

In het tweede lid is opgenomen dat het besluit wordt ingetrokken als instandhouding niet langer noodzakelijk is. Hiermee wordt de schade voor de initiatiefnemer zoveel mogelijk beperkt.

Het gaat hier om een spoedeisende situatie. Daarom staat in het derde lid dat het besluit op elektronische wijze of op een andere geschikte manier bekend wordt gemaakt. De normale procedure, toezending aan belanghebbenden, kost te veel tijd. Dit kan tot gevolg hebben dat er onomkeerbare negatieve gevolgen optreden voor de fysieke leefomgeving.

6.6 Regels voor het lozen van grondwater bij saneringen

In de bruidsschat is een artikel opgenomen over het lozen van grondwater bij saneringen. Er gelden emissiegrenswaarden en een verbod op het lozen van afvalwater op het vuilwaterriool. Bij saneringen is er vrijwel altijd sprake van maatwerk. Afhankelijk van de aard van de verontreiniging worden emissiegrenswaarden opgenomen voor aanvullende stoffen en ook het verwijderingsvermogen van de RWZI speelt een rol. Dit heeft invloed op de gewenste lozingsroute. In de huidige situatie wordt er gewerkt met maatwerkvoorschriften en wordt elke sanering los beoordeeld. Hiervoor is er nauw contact tussen de waterschappen en omgevingsdiensten en dit werkt goed. Conclusie is dan ook om het huidige bruidsschatartikel te behouden zoals deze nu is.

Digitaal Stelsel Omgevingswet: werkingsgebieden voor grondwater

In het nieuwe stelsel kan gebruik worden gemaakt van zogenaamde digitale werkingsgebieden. Regels in het omgevingsplan worden gekoppeld aan zo'n digitaal werkingsgebied. Met een klik op de kaart kan een initiatiefnemer dan via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zien welke regels gelden in een bepaald gebied.

Voor grondwater moet gedacht worden aan ten minste twee werkingsgebieden, namelijk een werkingsgebied met een gemend riool en een werkingsgebied met een gescheiden riool. De lozingsroute van grondwater verschilt afhankelijk van het beschikbare riool. Deze gebieden moeten dus zichtbaar zijn binnen het DSO.

Voor grondwater kan er (optioneel) gewerkt worden met gebiedsgerichte regels en de daarbij behorende werkingsgebieden:

- Lozen op het vuilwaterriool: per gebied, afhankelijk van de capaciteit van het vuilwaterriool, kan een grotere of kleinere grondwaterlozingen dan 5 m³/u worden toegestaan.
- Lozen op het schoonwaterriool: wanneer het schoonwaterriool is aangesloten op een infiltratievoorziening dan kan is het maximaal toelaatbare debiet afhankelijk van de infiltratievoorziening van de betreffende voorziening. In andere gebieden wordt er mogelijk geloosd op het oppervlaktewater en speelt dit een minder belangrijke rol.
- Retourbemaling: per gebied, afhankelijk van de droogtegevoeligheid, kan er gekozen worden voor het opleggen van een verplichting tot retourbemaling (bijv. nabij natte natuur).
- Lozen tijdens hevige regenval: per gebied, afhankelijk van de capaciteit van de riolering, kan er gekozen worden voor het opleggen van een bemalingsstop tijdens hevige regenval.

7. Het vervolgproces

De omgevingsvisie biedt de onderbouwing voor het omgevingsplan

De omgevingsvisie dient als basis voor het opstellen van het programma en het omgevingsplan. In de omgevingsvisie geeft de gemeente aan op welke wijze zij haar taken invult en welke strategische beleidsdoelen en ambities voor de fysieke leefomgeving gelden. De omgevingsvisie toont de hoofdlijnen van het langetermijnbeleid en is daarbij voldoende concreet om het vaststellen van (sectorale of multi-sectorale) programma's en/of bindende regels in het omgevingsplan te legitimeren.

In deze bouwsteen bieden we handvatten voor het opstellen van regels voor in het omgevingsplan. Voor de regels uit de bruidsschat geldt dat, na inwerkingtreding van de Omgevingswet, gemeenten en waterschappen deze bruidsschatregels ongewijzigd kunnen overnemen, kunnen aanpassen, zodat ze beter op de lokale situatie zijn toegesneden, of schrappen. De inhoudelijke (beleids)keuzes die gemeenten op deze onderwerpen maken, moeten echter beargumenteerd worden in de omgevingsvisie en het programma. Dit vraagt om een constante afstemming tussen het opstellen van de omgevingsvisie, programma en het omgevingsplan.

De bouwsteen die voor u ligt biedt een (inhoudelijke) basis voor de dialoog in de eigen organisatie of deelregio over de omgang met de juridische regels over water en riolering in de bruidsschat omgevingsplan.

Het document zal breed worden gedeeld in de manifest regio. Om de inhoud van de bouwsteen verder onder de aandacht te brengen, zal er een factsheet worden uitgewerkt. Daarnaast zal de bouwsteen actief worden ingebracht in de pilot van de gemeenten Harderwijk en Ermelo (WHEP-pilot) en worden geagendeerd op de reguliere ambtelijke en bestuurlijke overleggen van de deelregio's.

Communicatie via omgevingsdiensten

Via de omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) zal de bouwsteen worden toegelicht in het Gelders overleg over de bruidsschat en Omgevingswet. Hetzelfde zal worden geïnitieerd in het Utrechts overleg van de omgevingsdiensten.